

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1119

27. RUJNA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Obilježeno 325 godina od potpisivanja Karlovačkog mira

Zajednički apel za mir

SADRŽAJ

6

Sastanak Koordinacije nacionalno-manjinskih vijeća u Subotici

**Plan aktivnosti
i djelovanja
prema institucijama**

10

Tajnik Svete Stolica Pietro Parolin na Tekijama

**Svetište Gospe Tekijske
– izvor nade i vjere**

12

Vlč. dr. Marinko Stantić,
župnik u Baču i Plavni,
svećenik Subotičke biskupije

**Četvrt stoljeća
na njivi Gospodnjoj**

20

Znanstveno-stručni skup
o Hrvatima u Boki

**Značajan prinos
razvoju srednjeg Banata**

33

Mitrovčani na poznatoj manifestaciji

**HKC Srijem na
Vinkovačkim jesenima**

36

Katoličke crkve u Beogradu
– u povijesti i sadašnjosti (I.)

**Beogradska katedrala
i Marijanum**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Manjine među većinom

Različite su brojnosti, različita im je povijest, različite političke i društvene okolnosti utjele su na njih, različit je (mada ne bi trebao biti) odnos države u kojoj žive, različit je odnos matičnih domovina, različita potpora koju dobivaju iz matične domovine, različito su organizirane, teritorijalno raširene. Tako bi se, recimo, mogle predstaviti nacionalne manjine koje žive od sjevera do juga Srbije.

Prema Popisu stanovništva oko 830.000 ih je što je oko 12 posto stanovništva Srbije. Bez onih koji su ostali »nepoznati« ili neizjašnjeni.

Većinu ovih različitih s početka, a ta većina su oni koji imaju nacionalna vijeća, objedinjuje Koordinacija nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Na popisu ih je 23, a Koordinacija funkcionira više od 15 godina.

Ta Koordinacija trebala bi biti prva linija prema tijelima države koja trebaju osigurati (zakonom i Ustavom) zajamčena prava nacionalnih manjina. Nakon dvodnevnog rada pokrenuta su pitanja financiranja, kadrova, udžbenika, nastave na jezicima nacionalnih manjina... Problemi oko kojih se godinama sapliću mnogi, i što će ih možda ujediniti da ustrajnije inzistiraju na provedbi manjinskih prava. Čak i ako se ona tiču drugih, a ne samo svog dvorišta.

Ministarstvo kome je u opisu posla briga o ljudskim i manjinskim pravima obećalo je biti potpora pa čak i kada se nacionalne manjine obraćaju nadležnim tijelima u čijim su resorima pitanja od značaja za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

Mogao bi biti dobar početak. Mogao bi biti početak značajnije i vidljivije uloge Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Konkretnih poteza, upita, prijedloga, inicijativa, pa i na neki način kontrole tijela vlasti koje trebaju provoditi zakone u području zaštite prava nacionalnih manjina.

Problemi su popisani, akcijski plan za djelovanje sačinjen. Čekamo dalje.

Z. V.

Javna rasprava o novom zakonu

Poljoprivrednici i dalje nezadovoljni

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede organiziralo je 20. rujna okrugli stol u sklopu javne rasprave o Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju. Na okruglom stolu sudjelovali su i državna tajnica **Livija Pavićević**, pomoćnica ministra poljoprivrede za pravne i normativne poslove **Milica Nedić**, ravnatelj Uprave za agrarna plaćanja **Slobodan Nikolovski**, ravnatelj Uprave za veterinarstvo **Živko Matijević**, ravnatelj Uprave za biljnu proizvodnju **Nebojša Milosavljević** te predstavnici nekoliko poljoprivrednih udruga.

Član Udruženja poljoprivrednika Subotice **Damir Perčić** kaže za naš tjednik da ne zna kako je moguće da su

gorivo na pumpama bez akciza, reprogram kredita i uređivanje burze.

»Ta pitanja moraju imati rok do kada će biti riješena. Sve obveze seljaka prema državi imaju vremenski rok, jedino obveze države prema seljacima nemaju. Cilj najavljenih izmjena i dopuna Zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju Srbije bio je da poticaje dobivaju isključivo oni koji zemlju i obrađuju, ali izgleda da je to važno samo nama poljoprivrednicima. Jer, aktualnog ministra poljoprivrede očito nije zanimalo naše mišljenje ni prijedlozi vezani uz ovaj zakon, jer se na sastanku koji je organiziralo njegovo ministarstvo nije pojavio. Naša udruga zatražila je da se svaki dinar poticaja koje dobivamo

po hektaru od ukupno 35.000 dinara pravda računima, kako bismo bili sigurni da te poticaje dobivaju samo oni koji tu zemlju i obrađuju. Iako su nas uvjeravali da im je to također cilj, prema izmjenama ovog zakona računima se pravda samo 17.000 dinara. Tražili smo i da se u tekstu zakona ispred iznosa od 35.000 dinara navede minimum 35.000 dinara te da se odredi rok do kada one moraju biti isplaćene, a to je do 31. ožujka tekuće godine. Nisu isplaćeni ni svi poticaji proizvođačima šećerne repe za 2023. godinu. Nije donesena ni izmjena zakona kojom bi seljaci mogli točiti gorivo bez akciza na svim pumpama, kako nam je i obećano. Ponuda države vezano za dugove za mirovinsko i invalidsko osiguranje je više nego nepovoljna, jer su otpisane samo kamate, što znači da uz tekuće obveze moramo plaćati i rate starih dugova«, navodi Perčić.

Kako dodaje, u četiri godine promijenili smo tri ministra poljoprivrede i donijeli dvije odluke. »Prva odluka je uvođenje platforme e-agrar, i to doslovno preko koljena, jer smo svi morali prijeći na elektroničko poslovanje u roku od sedam mjeseci, a druga su poticaji od 18.000 dinara. Tražili smo i da se suša proglašuje elementarnom nepogodom, ali našli smo se u četverokutu između gradske uprave, Ministarstva za javna ulaganja, Vlade i Hidrometeorološkog zavoda. Ne znaju tko treba biti inicijator za ovaj naš prijedlog. Nisam ni očekivao da naš ministar bude kao njemački, koji je na prosvjedu poljoprivrednika javno rekao da se ne slaže s njima, ali mu je posao da ih zastupa. Čekamo odgovor države do petka (danas), a nakon toga ćemo odlučiti o daljnjim koracima, nema više sastanaka o nečemu što je već dogovoreno«, kaže Damir Perčić.

I. U.

u jednoj državi u isto vrijeme proizvođači hrane nezadovoljni cijenom svojih proizvoda jer je ona preniska, dok su potrošači, tj. građani, nezadovoljni jer je hrana preskupa.

»Ne znamo tko je odgovoran za takve cijene. Primjerice, potrebne su tri litre mlijeka po otkupnoj cijeni za jednu litru mlijeka u trgovini, pet kilograma žita za jedan kilogram kruha ili dvije i pol kile žita za cijenu jedne kifle. Na sastanku s predstavnicima Ministarstva čuli smo različite prijedloge, od kojih je možda najpravedniji da poticaji budu stupnjeviti. Imamo dva osnovna problema: želimo zadržati seljaka na njegovom gospodarstvu i seljaka u selima u središnjoj Srbiji. To su mali poljoprivrednici, a ako nešto ne poduzmemo, seljaci će migrirati prema gradovima i ostaviti sela praznim«, kaže on.

Perčić navodi još četiri urgentna pitanja za poljoprivrednike: cijenu od 17.000 dinara za certificirano sjeme,

Sastanak Žigmanova i Pupovca

Pozitivna ocjena dosadašnje suradnje DSHV-a i SDSS-a

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** susreo se u utorak, 24. rujna, u Beogradu s predsjednikom Samostalne demokratske srpske stranke **Miloradom Pupovcem** te razgovarao o dosadašnjoj suradnji dvije političke organizacije Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj, izazovima s kojima se suočavaju dvije stranke, ali i nacionalne zajednice, aktualnim političkim prilikama te planiranim daljnjim zajedničkim aktivnostima, objavio je DSHV.

Ocjenjujući dosadašnju suradnju između DSHV-a i SDSS-a ne samo korisnom nego i uspješnom, koja je uznapredovala nakon potpisivanja Deklaracije o suradnji Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske 2022. godine, dvojica sugovornika su se suglasila da se ona mora nastaviti i razvijati kako zbog dobra pripadnika dviju zajednica tako i zbog napretka u ukupnim odnosima između dviju država i dvaju naroda. Pri tomu su primijetili da u cjelini hrvatsko-srpskih odno-

sa, koji su u posljednje vrijeme u stanovitom zastoju te incidentima i napetostima koji se s vremena na vrijeme znaju očitovati, suradnja između institucija hrvatske zajednice u Srbiji i srpske u Hrvatskoj predstavljaju pozitivni primjer i izuzetak, budući da se suradnja odvija u kontinuitetu i ima plodonosne posljedice, koje pridonose relaksiranju ukupnih odnosa.

Obojicu političkih prvaka je ohrabrio najavljen skori susret dvojice koordinatora za otvorena pitanja između Republike Srbije i Republike Hrvatske, državnih tajnika u ministarstvima vanjskih poslova **Dajmana Jovića** i **Frane Matušića**, te nastavak izravne međudržavne institucionalne komunikacije u rješavanju istih. Ključni politički predstavnici Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj još jednom su potvrdili da će u istim procesima i nadalje pružati svoj

pozitivni i konstruktivni prinos, zaključuje se u priopćenju DSHV-a.

H. R.

Gojković i Vučević posjetili Srijemsku Mitrovicu

Predsjednica Pokrajinske vlade **Maja Gojković** i predsjednik Vlade Srbije **Miloš Vučević** posjetili su u srijedu Srijemsku Mitrovicu i tom prilikom sastali se s gradonačelnikom **Branislavom Nedimovićem**, objavila je Pokrajinska vlada.

»Srijemska Mitrovica mora iskoristiti svoje izuzetne turističke potencijale, jer arheološko nalazište koje ima je rijetkost u Europi. Podržat ćemo razvoj ovog grada kako bi on postao grad kulture s obzirom na to da se uskoro završava zgrada kazališta, velika investicija Pokrajinske vlade. Srijemska Mitrovica je ispunila sve uvjete za moderan grad«, navela je Maja Gojković.

Bit će to prilika, prema njenim riječima, da Srijemsku Mitrovicu predložimo za grad kulture 2027. godine, jer ima sve potencijale za to.

»Srijemska Mitrovica ima jasnu viziju što treba raditi na razvoju. U prethodnom periodu urađeno je mnogo na poboljšanju infrastrukture, otvaranju novih radnih mjesta i dolasku novih investicija. Želimo pokazati da ovaj grad ima bogatu povijest i tradiciju«, istaknuo je premijer Vučević.

Dužnosnici su obišli Osnovnu školu **Jovan Popović** i multifunkcionalne terene, investicije koje je financirala Pokrajinska vlada, zatim fabriku **Metalfer Steel Mill** za proizvodnju čeličnih proizvoda i Carsku palatu. Ovom prilikom najavljena je i zajednička sjednica Vlade Srbije i Pokrajinske vlade koja će se održati 23. listopada i bit će posvećena najvažnijim projektima u Vojvodini.

H. R.

Sastanak Koordinacije nacionalnomanjinskih vijeća u Subotici

Plan aktivnosti i djelovanja prema institucijama

Hrvatsko nacionalno vijeće bilo je 23. i 24. rujna domaćin sastanka Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina Srbije koji je održan u Hrvatskom domu – Matici u Subotici. Sudjelovali su predstavnici 19 od ukupno 23 nacionalna vijeća, kao i predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Na sastanku je analizirano aktualno stanje vezano za svaku manjinu pojedinačno, identificirani ključni izazovi te je sačinjen Akcijski plan koji će biti konkretan instrument za efikasniju provedbu politika i programa nacionalnih manjina.

Velika većina tema

Koordinacijom nacionalnih vijeća trenutačno predsjedava Hrvatsko nacionalno vijeće. Predsjedavajuća Koordinacijom i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** kaže kako su na sastanku u Subotici otvorili veliku većinu tema koje se u ovom trenutku čine mogućim za rješavanje.

»Prvoga dana sastanka otvorili smo veliku većinu tema koje nam se u ovom trenutku čine otvorenim i mogućim za rješavanje – od statusnog pitanja Koordinacije, osiguravanja osnovnih uvjeta za rad vijeća (financiranja, prostora, profesionalno angažiranih...) pa sve do rješavanja konkretnih pitanja poput tiskanja udžbenika ili provedbe ankete u školama za pojedini jezik s elementima nacionalne kulture. Drugi dan izrađivali smo konkretan plan aktivnosti i djelovanja prema institucijama u Srbiji. Nismo uspjeli prijeći sva otvorena pitanja u ova dva dana, ali ovakav način ogoljavanja izazova, traženja rješenja te korigiranja u odnosu na mogućnosti na koje su nas usmjeravale predstavnice Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog sigurna sam da je pravi put za pomake koji će biti vidljivi, a na korist svim zajednicama. Pripadnici nacionalnih manjina čine jednu osmi-

nu ove države i dobrom organizacijom i koordinacijom možemo učiniti da naši zahtjevi budu jasnije artikulirani, usmjereni prema pravim adresama, a onda na koncu i u suradnji s predstavnicima vlasti usvojeni i na dobrobit države u kojoj živimo«, kaže Jasna Vojnić.

Zajednički i specifični problemi

Sastanak u Subotici bio je nastavak onoga što je Koordinacija nacionalnih vijeća, koja postoji više od 15 godina, radila do sada.

»Mnoga vijeća su već predsjedavala Koordinacijom vrlo uspješno i evo sada je Hrvatsko nacionalno vijeće preuzelo predsjedanje i zbog toga smo mi domaćini«, rekla je Jasna Vojnić.

U izjavi za medije prije početka sastanka u Subotici ukazano je i kako nacionalne manjine imaju neke zajedničke potrebe ili probleme, a i svoje specifičnosti.

»Nikako se ne mogu sve potrebe svrstati pod isti nazivnik jer su neka nacionalna vijeća veća, a neka manja, kao što su i nacionalne manjine neke stare a neke nove«, izjavila je Vojnić.

Vojnić je istaknula i dobru suradnju s Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

»U suradnji s njima imali smo već nekih pozitivnih ishoda poput povećanja proračuna za nacionalna vijeća, iako je to još uvijek jedna otvorena tema. Svako nacionalno vijeće je konstruktivno i svojim prijedlozima i djelovanjem želimo pomoći Srbiji na njenom europskom putu«, rekla je ona.

Potpora Ministarstva

Predstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava **Ljiljana Bekčić** podsjetila je kako su nacionalna vijeća

ključna tijela za ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina u različitim područjima društvenog života. U tom smislu, veliki je značaj i Koordinacije nacionalnih vijeća.

»Na ovom sastanku predstavnici nacionalnih vijeća iznijet će zajedničke stavove i zahtjeve prema nadležnim državnim tijelima a onda uz podršku i konzultativni proces s Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog mogu izaći pred nadležna državna tijela. S tim u vezi, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog daje punu podršku Koordinaciji nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u njenom radu i djelovanju. Danas sam ovdje da u ime Ministarstva prenesem tu poruku i da pomognemo Koordinaciji u njenom funkcioniranju, u identificiranju svih problema s kojima se suočavaju nacionalne manjine u Srbiji, kako bismo imali jedan zajednič-

ki stav kada se budemo obraćali drugim nadležnim tijelima u čijim su resorima pitanja od značaja za ostvarivanje prava nacionalnih manjina«, rekla je Bekčić.

Predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća **Árpád Fremond** istaknuo je kako nacionalne manjine svoje probleme mogu bolje delegirati prema državnim tijelima ukoliko imaju zajednički stav.

»Na početku ove školske godine bilo je problema s tiskanjem udžbenika na jeziku nacionalnih manjina. To nam je zajednički problem i moramo naći rješenje za njega. To je samo jedan primjer«, kazao je Fremond.

U radu dvodnevnog sastanka u Subotici sudjelovali su predstavnici vlaške, grčke, slovenske, crnogorske, egipatske, mađarske, slovačke, makedonske, poljske, ukrajinske, rumunjske, bunjevačke, romske, češke, rusinske i njemačke nacionalne manjine, te Goranci i Aškalije.

D. B. P.

U listopadu sastanak koordinacije za rješavanje otvorenih pitanja

Koordinatori povjerenstava Hrvatske i Srbije delegiranih za rješavanje otvorenih pitanja između dviju država sastat će se u listopadu, najavio je ministar vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordan Grlić Radman** odgovarajući na pitanje zastupnice u Hrvatskom saboru **Jasne Vojnić**. U sklopu *Aktualnog prijedpodneva* Vojnić je prošloga tjedna postavila pitanje vezano za aktualne odnose Hrvatske sa Srbijom i Crnom Gorom. Ona je navela kako su se tijekom ljeta desili događaji koji su dodatno opteretili hrvatsko-srpske odnose, od zadržavanja saborskih zastupnika na granici do aфере uhićenja tzv. hrvatskog špijuna u Srbiji. Pogoršani su, kako je dodala, i odnosi između Hrvatske i Crne Gore zbog izjava crnogorskih političara u kojima se prisvajaju Prevlaka i školski brod *Jadran*.

U tom kontekstu, Vojnić je upitala gdje Vlada Hrvatske vidi mogućnost da se odnosi ne samo relaksiraju nego i pomaknu u pozitivnom smjeru.

Gordan Grlić Radman kazao je kako su incidenti zadržavanja saborskih zastupnika na granici »pokazatelj određenog stanja koje moramo u dijalogu prevladati«. O tom i drugim pitanjima, kako je dodao, razgovarao je s ministrom vanjskih poslova Srbije **Markom Đurićem** 19. srpnja u Novom Sadu.

»Tada sam rekao kako je sloboda kretanja jedna od temeljnih europskih sloboda i da zbog budućnosti dobrosusjedskih odnosa molimo da se građani ne zadržavaju nepotrebno, ne maltretiraju pri ulasku u Srbiju. Tu je važno voditi računa o poštivanju svake države, dignitetu njenih institucija i državnih službenika«, kazao je Grlić Radman.

On je kazao kako je sa srbijanskim kolegom Đurićem dogovorio nastavak rješavanja otvorenih pitanja između

dviju država. Koordinator povjerenstava koja će raditi na ovim pitanjima bit će državni tajnici ministarstava vanjskih poslova Hrvatske i Srbije.

»Oni će se već u listopadu naći kako bi verificirali katalog pitanja koji je već puno ranije dogovoren s ministrom **Dačićem**, ali ovoga puta ćemo ga sigurno izgleda rješavati. Dogovorit ćemo hodogram rješavanja i rad devet povjerenstava čiji je rad stao 2019. godine. Prije svega, tada sam adresirao pitanje potrage za nestalim osobama. To je bolno pitanje, 1.797 je nestalih, želimo znati odgovore. Tu je i pitanje odštete logoraša, povrata arhivskog gradiva, procesuiranja ratnih zločina... Nadamo se nastavku suradnje, dobrosusjedski su odnosi važni, prijatelje možete birati, ali susjedi su tu«, kazao je Grlić Radman.

Kada je u pitanju Crna Gora, po riječima Grlića Radmana, tu se reflektira određeni maligni utjecaj trećih zemalja. »Mi smo Crnoj Gori svesrdno pomagali svih ovih godina i čekali rješavanje otvorenih pitanja. Niti jedno od pitanja, nažalost, u 32 godine nije bilo riješeno, usprkos našoj snažnoj potpori za njihovo članstvo u NATO i ostvarenje europske perspektive. Međutim, narativ koji dolazi iz Crne Gore nije dobrosusjedski i tu je narušeno načelo dobrosusjedskih odnosa. Hrvatska će inzistirati na vraćanju otegot školskog broda *Jadran*, tu je i oteta vojna imovina vrijednosti otprilike više od 2 milijarde dolara, tu je pitanje zastupljenosti hrvatske nacionalne manjine. Za Hrvatsku nije upitno granično pitanje na Prevlaci, to je rezultat Badinterove komisije, kao što je i Boka kotorska od 1945. u sastavu Socijalističke a kasnije Republike Crne Gore«, naveo je ministar.

H. R.

Obilježeno 325 godina od potpisivanja Karlovačkog mira

Zajednički apel za mir

»Ovaj povijesni događaj istovremeno svjedoči da samo promicanjem mira te oprosta i pomirenja možemo pridonijeti boljitku naših naroda«, navodi se u apelu predstavnika crkava i država

jasno i nedvosmisleno izražavamo međusobno uvažavanje u duhu sveopćeg bratstva. I mi, koji predstavljamo svoje zemlje na ovim prostorima i koji smo po svom pozivu promicatelji mira i dijaloga, međusobnog uvažavanja i tolerancije, izražavamo svoju podršku svim nastojanjima koja pridonose miru i stabilnosti u Europi i svijetu. Svjesni svih posljedica ratnih razaranja, osobito nebrojenih ljudskih patnji koje su ostavile duboke rane u srcima ljudi, ali i ostavili tragove u nacionalnoj svijesti, jasno i nedvosmisleno poručujemo: Nikada više rata!«, navodi se u poruci.

Kako se u poruci dodaje, obilježavanje 325. godišnjice potpisivanja mirovnog ugovora u Srijemskim Karlovcima »jasno svjedoči da nema situacije koja se ne može riješiti u duhu dijaloga i međusobnog uvažavanja«.

»Ovaj povijesni događaj istovremeno svjedoči da samo promicanjem mira te oprosta i pomirenja možemo pridonijeti boljitku naših naroda. Svjesni da taj put nije lagan i zahtijeva, prije svega, suočavanje s istinom i uspostavu pravednosti, a potom i istinsku snagu oprosta i otvorenosti procesu pomirenja, molimo zajedničkog Oca da nas to ne obeshrabri. Prožeti istinskim duhom bratstva i osnaženi riječima: 'Blago mirotvorcima, oni će se sinovima Božjim zvati' (Mt 5,9), pozivamo sve vjernike, ali i ljude dobre volje te građane i vlade zemalja koje predstavljamo, da kao hodočasnici na zemaljskom putu budemo u duhu zajedništva nositelji oprosta i pomirenja te navjestitelji istinske nade u bolje sutra«, zaključuje se u poruci.

Mir – jedini put

Tajnik Svete Stolice kardinal Pietro Parolin kazao je u svom govoru kako imamo zajednički poziv i zadaću hrabro širiti i promicati poruku koja danas izvire iz kapele Gospe od Mira: rat nije rješenje i nikad ne vodi dobru; mir je, s druge strane, pravi i jedini put koji treba slijediti.

U Srijemskim Karlovcima 16. rujna obilježeno je 325 godina od potpisivanja Karlovačkog mira, uz nazočnost tajnika Svete Stolice kardinala **Pietra Parolina**, visokih dužnosnika Srbije i predstavnika država potpisnica ovog mirovnog ugovora.

U kapeli Gospe od Mira, uz prigodne govore uzvanika, održana je međureligijska molitva za mir te je objavljen zajednički apel mira predstavnika crkava i vjerskih zajednica te različitih država.

»Nikada više rata!«

»Izražavamo svoju duboku opredijeljenost za promicanje mira na ovim prostorima, u Europi i cijelome svijetu. Mi, koji ispovijedamo vjeru u jednoga Boga, koji je otac svih naroda i koji ljubi svakog čovjeka, kao njegovi sinovi

»Iz kršćanske perspektive, rad za mir u duhu Evanđelja nije opcija, nego dužnost i obveza. Nadahnuta našom vjerom u Boga koji je 'izvor mira', upravo nas ova kapelica potiče da svojim molitvama tražimo mir. Iz tog smo razloga ovdje: moliti se da duh mira i uzajamnog razumijevanja među ljudima različitih nacija, kultura i vjera ponovno procvjeta, danas više nego ikada, kada u mnogim dijelovima svijeta plamte sukobi a stradaju nevini ljudi«, naveo je kardinal Parolin.

Srijemski biskup **Fabijan Svalina** u svojem pozdravnom govoru upitao se može li nas ova godišnjica kao i mjesto okupljanja potaknuti na zaključak da je za mir potreban odgoj, edukacija naših mladih naraštaja.

»Da po primjeru suvremenika potpisnika Karlovačkoga mira, te povijesne činjenice prvoga korištenja okrugloga stola ovo mjesto postane školom – primjerom važnosti ravnopravnosti, te centrom učenja i njegovanja kulture dijaloga i međusobnog uvažavanja. Da naše različitosti postanu poveznica za toliko željeni mir. Naši preci su to prepoznali i učinili. Ovime u ime Srijemske biskupije najavljujem pokretanje osnivanja Centra za kulturu mira«, kazao je biskup Svalina.

Pouke iz 1699. godine

Na svečanosti su se obratili i ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i izaslanik premijera Srbije **Nemanja Starović**, šef delegacije i veleposlanik EU u Srbiji **Emanuele Giaufret**, veleposlanik Turske u Srbiji **Hami Aksoy**, kao i predstavnici Pravoslavne crkve, Slovačke evangeličke crkve i Islamske zajednice.

Ministar Nemanja Starović kazao je kako nas karlovački sporazum iz 1699. može naučiti da nijedan sukob nije nepremostiv i da se do mira uvijek može stići. Dodao je i da suradnja i međusobno uvažavanje moraju biti postulati na kojima će se graditi budućnost Europe.

»Dok razmišljamo o poukama iz 1699. godine, pogledajmo našu sadašnjost i razmislimo o budućnosti. Današnji svijet, slično kao i svijet kraja 17. stoljeća, suočava se s brojnim i složenim izazovima. Bilo da se radi o

ekonomskim ili političkim borbama, moramo se sjetiti da je svijet bio mnogo podjeljeniji onda nego danas. Ipak, diplomate su u Srijemskim Karlovcima uspjeli zauzeti vojne stratege i oružje pruživši šansu miru i dogovoru. Ovaj mirovni sporazum nas podsjeća na ogromnu cijenu rata, ali i na bezgraničnu cijenu mira. Poziva nas da odamo počast onima koji su nevino stradali i patili u vrtlogu ratnog kaosa. Suradnja, diplomacija i međusobno uvažavanje moraju biti osnovni postulati na kojima će se graditi budućnost Europe«, zaključio je Starović.

Meditaciju na svetopisamski ulomak o dijeljenju Abrahama i Lota (Post 13) imao je prof. dr. sc. **Ivica Čatić**, profesor Svetog Pisma na KBF-u u Đakovu. Nakon obraćanja predstavnika vjerskih zajednica uslijedila je zajednička molitva za mir. Predstavnici različitih zemalja molili su svatko na svom jeziku – srpskom, njemačkom, hrvatskom, mađarskom, talijanskom, poljskom i engleskom. Na koncu programa dužnosnici su u dvorištu ispred kapele posadili mladicu masline kao drevnog simbola mira.

Dr. sc. **Robert Skenderović** s Hrvatskog instituta za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, održao je kratko izlaganje o miru kao trajnoj poruci mirovne konferencije u Srijemskim Karlovcima 1699. a u

Parolin s državnim vrhom

Boraveći u Srbiji, državni tajnik Vatikana Pietro Parolin sastao se s predsjednikom i premijerom Srbije **Aleksandrom Vučićem** i **Milošem Vučevićem** te poglavarem Srpske pravoslavne crkve **Porfirijem**.

programu su sudjelovali i Katedralni zbor **Albe Vidaković** iz Subotice i Komorni orkestar Subotičke filharmonije pod ravnanjem **Miroslava Stantića**.

Obilježavanju jubileja, između ostalih, nazočili su i zamjenik veleposlanika Hrvatske u Srbiji **Ivan Zeko-Pivač**, generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, državna tajnica Ministarstva vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Andreja Metelko-Zgombić**, predsjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Karolina Bašić**, izaslanik i posebni savjetnik ministra za ljudska i manjinska prava **Marin Piuković** i ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

Podsjetimo, mir u Srijemskim Karlovcima sklopljen je između Turske i Svete lige 26. siječnja 1699. godine. Označio je kraj Velikog bečkog rata, ali i novo poglavlje u europskoj povijesti. Karlovački mir donio je i novinu u diplomatskim pregovorima jer se prvi put pregovaralo za okruglim stolom što je osiguralo da svi pregovarači budu ravnopravni. Od tada ta praksa ulazi u diplomaciju. Na mjestu na kojem je potpisan Karlovački mir napravljena je najprije manja drvena kapela u spomen na ovaj važan događaj. Sadašnja kapela Gospe od mira sazidana je 1817. godine.

H. R.

Tajnik Svete Stolice Pietro Parolin na Tekijama

Svetište Gospe Tekijske

– izvor nade i vjere

»Ovo Svetište Gospe Tekijske, smješteno u Petrovaradinu, stoljećima je bilo, a i danas je, izvor nade i vjere za narod Srijema«, kazao je Parolin

U povodu obilježavanja 325 godina od potpisivanja Karlovačkog mira tajnik Svete Stolice kardinal **Pietro Parolin** susreo se 18. rujna s vjernicima u Biskupijskom svetištu Gospe Tekijske u Petrovaradinu, gdje je predvodio molitvu večernje te prenio pozdrav i blagoslov pape **Franje**.

»Ovo Svetište Gospe Tekijske, smješteno u Petrovaradinu, stoljećima je bilo, a i danas je, izvor nade i vjere za narod Srijema. Povijesna činjenica o čudesnoj pobjedi kršćanske vojske, predvođene princom **Eugenom Savojskim**, nije bila samo vojni trijumf, već i duboko duhovno iskustvo koje nas podsjeća na snagu molitve i majčinsku brigu Marije koja, s ovog mjesta, stoljećima zrači mirom, nadom i zaštitom«, kazao je u svojoj homiliji kardinal Parolin.

Graditelji mira

Kako je dodao, dok razmišljamo o prošlom miru, izmijenjenom i postignutom, ne možemo i ne smijemo skrenuti pogled s brojnih sukoba i nasilja koji i danas uznemiruju svijet i razaraju mnoge ljudske živote.

»Papa **Franjo** nas ne prestaje podsjećati da je mir plod pravde, ljubavi i solidarnosti te nas poziva na molitvu i aktivno zauzimanje za njega. 'Mir se gradi', kaže papa, 'a svaki od nas pozvan je biti oruđe mira'. Svetište u kojem se nalazimo potiče nas da budemo graditelji mira. Kao kršćani ne smijemo i ne možemo biti ravnodušni prema patnjama drugih. Slijedeći primjer Marije, koja je ovdje donijela utjehu i nadu našim precima, i mi moramo hraniti te osjećaje i preuzeti takvu odgovornost«, kazao je kardinal Parolin.

On je okupljenima kazao da se papa **Franjo** pridružuje u molitvi i nosi ih s ljubavlju u svome srcu. Homiliju je zaključio molitvom da ih Gospa Tekijska uvijek prati i zagovara kako bi u svim svojim borbama uvijek našli snagu, mir i pobjedu u Bogu.

Mala kršćanska zajednica

Obilježavanje 325 godina od potpisivanja Karlovačkog mira organizirala je Srijemska biskupija. Srijemski biskup **Fabijan Svalina** pozdravio je dolazak najbližeg suradnika pape u Srijem.

»Želimo u Vašoj osobi pozdraviti našega sv. Oca papu Franju, kojemu su na osobit način na srcu maleni, mir, dijalog i zajedništvo i izraziti mu našu sinovsku odanost i poštovanje. Ova mala kršćanska zajednica, Srijemska biskupija, koja ovdje postoji još od apostolskih vremena,

za nekoliko će godina proslaviti 800 godina svoga 'modernog' postojanja. Ta činjenica nas obavezuje da unatoč svim teškoćama s kojima se susrećemo budemo i mi danas na ovim prostorima graditelji mira, zajedništva i istinske ljubavi prema Bogu i čovjeku«, kazao je biskup Svalina dodavši kako se molitve izrečene pred slikom čudotvorne Snježne Gospe »stapaju danas u našu zajedničku molitvu za mir«.

Ovom prigodom izaslaniku Vatikana darovana je replika slike Gospe Tekijske, rad akademskog slikara **Stjepana Albota**.

»Hvala Vam na Vašoj spremnosti da upravo ovdje sretnete ovu okupljenu vjerničku biskupijsku zajednicu u svetištu Gospe Tekijske. Hvala Vam za riječ ohrabrenja i podrške, kao i za zajedništvo u molitvi. Prenesite svetome Ocu naše pozdrave i molitve«, kazao je biskup Svalina.

Molitvu večernje animirao je župni zbor iz Rume uz pratnju tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume.

H. R.

.....

Temeljem članka 6. Pravilnika o priznanjima Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine od 4. listopada 2013. godine s izmjenama i dopunama od 2. prosinca 2013. godine, Hrvatsko nacionalno vijeće (u daljnjem tekstu: Vijeće), upućuje

JAVNI POZIV

**za podnošenje prijedloga za dodjelu priznanja
Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2024. godinu**

Poziv se upućuje za dodjelu sljedećih priznanja:

- priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici;
- priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi;
- priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Uz obrazloženi prijedlog za dodjelu priznanja na hrvatskome jeziku u pisanom obliku potrebno je dostaviti dokumentaciju kojom se dokazuju navodi iz prijedloga, te kratak životopis predloženoga kandidata.

Podnositelji prijedloga mogu biti sve pravne i fizičke osobe.

Prijedlozi se dostavljaju putem preporučene poštanske pošiljke, elektronički na email: ured@hmv.org.rs ili osobno u zatvorenoj kuverti na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeve br. 13, 24000 Subotica, s naznakom »Za javni poziv za dodjelu priznanja«.

Rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 18. listopada 2024. godine.

Podnesene prijedloge razmotrit će povjerenstvo Vijeća i svoje prijedloge za dodjelu priznanja dostaviti Vijeću koje donosi odluku o priznanjima.

Imena dobitnika priznanja biti će objavljena u listu *Hrvatska riječ*, na internetskim stranicama Vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te u drugim sredstvima javnoga priopćavanja.

Priznanja će biti svečano uručena 13. prosinca 2024. na obilježavanju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji Jasna Vojnić

VIČ. dr. Marinko Stantić, župnik u Baču i Plavni, svećenik Subotičke biskupije

Kada sam čuo kakve sve tekstove slušaju naši mladi, kao svećenik sam se zapitao što im se to servira? Ideja oko HosanaFesta je iz toga izašla da se razlikujemo u odnosu na neke druge festivale. Hajdemo raditi moderne duhovne pjesme. Moderne melodije koje mladi vole, ali da tekst nije mržnja i zlo, nego naprotiv da smo voljeni, željeni, da netko računa na nas i da smo s razlogom ovdje na zemlji

Četvrt stoljeća na *njivi Gospodnjoj*

Intervju vodila: Željka Vukov

U susret srebrnom jubileju, 25 godina svećeništva, ali i 19. *HosanaFestu* razgovarali smo s vlč. dr. **Marinkom Stantićem**, svećenikom Subotičke biskupije. Njegov dosadašnji svećenički poziv u najvećoj mjeri obilježio je Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest*, ali isto tako i osnivanje Humanitarno-terapijske zajednice za pomoć ovisnicima *Hosana*, pokretanje *Čikerijade*, osnivanje VIS-a *Proroci*, predavanje vjeronauka u školama, pastoralni rad s mladima, obiteljima i

djecom, pridonio je i otvorenju jaslca u vrtiću *Marija Petković – Biser* u Subotici, uz to je i suautor udžbenika za vjeronauk. Četvrt stoljeća je pravo vrijeme da se napravi mali presjek što je sve urađeno, ali isto tako se dotaknuti i daljih planova, kojih kod vlč. Marinka uvijek ima.

► **Za ovih četvrt stoljeća bili ste župni vikar ili župnik u više župa, a svugdje ste ostavili svoj pečat u radu i pastoralnom djelovanju. Pa za početak gdje ste sve bili i gdje ste sada na službi?**

Moram priznati da je ova brojka, 25 godina svećeništva i meni samom nestvarna. Kad su se već nanizale te godine? Tijekom ovih 25 godina prve četiri godine proveo sam u Rimu na postdiplomskom studiju iz pastoralne teologije, gdje sam stekao diplomu doktora pastoralne teologije. Potom sam bio župni vikar u župi Uskrsnuća Isusova u Subotici i Adi. Od 2006. do 2016. bio sam župnik u Somboru u župi Uzvišenje Svetog Križa, te pet godina župnik u župi Marija Majka Crkve u Subotici i sada već pune tri godine u župi sv. Pavla u Baču i sv. Jakova u Plavni. Uz to, su i tri filijale Tovariševo, Deronje i Bačko Novo Selo.

► **Vratit ću se na Vaš početak, odnosno na period kada ste bili mladi svećenik. Tada je između ostalog pokrenuta i Čikerijada – odnosno odlazak mladih biciklima u selo nadomak Subotice, gdje bi imali misu, družili ste. Nakon nekoliko godina stanke sada su to preuzeli mlađi svećenici. Koja su Vaša sjećanja, uspomene i kako danas gledate na to?**

Prije nego odgovorim na pitanje rekao bih Bogu hvala da se sve to događalo spontano, bez nekih velikih vizija i da će to imati neku budućnost. Bog me je polako na sve navodio, a ja se nisam odupirao, pa sam Mu na tome zahvalan. Naime, kada sam bio na postdiplomskom studiju, ferije sam provodio u župi Uskrsnuća Isusova u Subotici. Prije nego je počela nova školska godina predložio sam mladima da odemo u šumu na Čikeriji. Tamo je živjela mamina najstarija sestra i nju sam zamolio da nam skuha grah, da imamo što pojesti. Atrakcija će biti jer ćemo ići biciklima, a ne autima. Neki bi išli planinariti, a mi smo htjeli šumariti. Zamolio sam mlade da se prijave za tu avanturu, kako bih znao teti reći za koliko osoba treba kuhati. Mladi su pitali smiju li pozvati i prijatelje iz drugih župa, na što sam pozitivno odgovorio, ali se mora znati broj sudionika. Tako je od plana da će nas biti desetak-dvadesetak na kraju prijavljeno 110 mladih. To je postala naša ustaljena aktivnost dok sam bio u Subotici. Kada sam otišao u Sombor, onda je to preuzeo vlč. **Franjo Ivanković** kome je Čikerija pripadala kao filijala. On je to do 2012. organizirao svake godine, a nakon toga je do 2022. godine uslijedila stanka. Sada je to preuzeo mještalin, a sada svećenik vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, te mu se pridružio i vlč. **Vinko Cvijin** koji je sada župnik u župi Uskrsnuća Isusova odakle se i danas polazi biciklima. Sada je Čikerijada malo proširena, te osim djece i mladih ima i obitelji. Drago mi je da je organizaciju Čikerijade netko preuzeo na sebe i da to voli. Tako je ove godine 25 godina od prve Čikerijade. Za one koji ne znaju možemo reći da je Čikerija malo mjesto uz mađarsku granicu. Nekada naseljeno hrvatskim življem, a danas ima tek oko 70 stanovnika, nema niti jedne prodavaonice, ukinuta je škola, nema asfalta...

► **Negdje u to vrijeme osnovali ste i Vokalno-instrumentalni sastav Proroci koji je danas molitvena zajednica, ali su tada nastupali i na drugim festivalima duhovne glazbe u regiji, pa i na HosanaFestu.**

Odakle ta ideja, zapravo to je bila prva vokalna skupina u Subotici i okolici nakon duže stanke?

Na neki način osjećao sam se dužan biskupu **Ivanu Péntzesu**, odnosno Biskupiji, što sam poslan na postdiplomski studij u Rim. Vjerovao sam da Biskupija od mene traži da svoju diplomu konkretiziram u radu, u Biskupiji. Prvenstveno je to za mene bio pastoral mladih, ali ne zanemarujući i druge uzraste. Što se tiče VIS-a *Proroci*, dok sam bio na studiju u Zagrebu odlazio sam i na Festival duhovnih pjesama *Uskrsfest*, koji je trenutno ukinut. Tamo mi je bilo jako lijepo i želio sam da se ondje priključe i naši mladi. Pitao sam tada šibenskog biskupa mons. **Antu Ivasa**, ondašnjeg povjerenika za pastoral mladih pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, možemo li se i mi iz dijaspore uključiti na *UskrsFest*, što je on rado prihvatio. Tako smo prvi puta išli s **Antonijom Piuković**, sada **Dulić**. Ona je tada nastupila s pjesmom **Nikole Jaramazovića**, a **Viktor Kesler** je potpisao obradu njene pjesme. Bili smo zapaženi. Sljedeće godine je išla **Marija Jaramazović**, sada **Kovač** i osvojila je treće mjesto. Kao znak podrške, a još više kao dio pastorala mladih, organizirao sam uvijek autobus, tobože, navijača. Za to se prijavio veliki broj mladih, i više od jednoga autobusa. To mi je bio alarm da se takav jedan festival organizira i u Subotici. Što se tiče skupine *Proroci*, ona je već postojala ranijih godina, a osnovala ih je blagopokojna s. **Mirjam Pandžić** i oni su na *Uskrsfest* išli '88 i '89. godine. Prije osnivanja sastava pitao sam ju bi li nam dala autorska prava ili dozvolu da se skupina zove *Proroci*. Ti nekadašnji *Proroci* su se u devedesetim godinama prošlog stoljeća razili po svijetu. Tako smo uz njen blagoslov ponovno oživjeli *Proroke* i oni su se uključili i na *UskrsFest*, a kasnije i na *HosanaFest*.

► **Idejni ste tvorac i inicijator festivala hrvatskih duhovnih pjesama koji potiče mlade na pisanje i izvođenje pjesama pisanih hrvatskim jezikom, s duhovnom tematikom. Kako je sve započelo?**

Kada sam čuo kakve sve tekstove slušaju naši mladi, kao svećenik sam se zapitao što im se to servira? Ideja oko *HosanaFesta* izašla je iz toga da se razlikujemo u odnosu na neke druge festivale. Hajdemo raditi moderne duhovne pjesme. Moderne melodije koje mladi vole, ali da tekst nije mržnja i zlo, nego naprotiv da smo voljeni, željeni, da netko računa na nas i da smo s razlogom ovdje na zemlji. Bilo je tu na *HosanaFestu* dosta i bubnjeva, pa »i lonaca i poklopaca«, kako su neki rekli, ali to mladi vole. Ako vole rock, pop, da to bude nešto brže, življe... slažem se, jer i tako možemo slaviti Boga. Naglasio sam i naglasit ću: mi ne radimo liturgijske pjesme. To nije naš cilj. Nama je želja da se i na radiju mogu vrtjeti, u autu, sobi... da se može čuti neka lijepa pjesma, s lijepom porukom... Svake godine imamo 15 pjesama. Ove godine bit će 19. festival, i imam običaj reći da je bar samo jedna pjesma odgovarala nekome, a siguran sam da je bilo više, i to je već uspjeh.

► **HosanaFest je odmah na početku iskočio iz okvira Biskupije i postao međunarodni Festival. Odakle**

sve dolaze izvođači, kako se financirate, koliko je ljudi u organizaciji?

Nekako sam se nosio mišlju da nije Isus uzalud imao 12 apostola, pa sam i ja odlučio imati toliko suradnika u organizacijskom odboru. Moj stav je od početka bio ili ćemo raditi kvalitetno ili nikako. Eksperimenti neće biti u korist vjere. Mislim da samo kvaliteta može privući čovjeka ozbiljnije i dugoročnije. Kada smo rekli radit ćemo kvalitetno, dali smo naglasak i na sceni. Prva scena je bila »savez čovjeka s Bogom«. Scenografu sam rekao svoju želju i da izgleda kao da se voda povlači i da izvođači na obali pjevaju. Rekao sam »kao voda«, ali on nije razumio »kao«, nego je doista ulio vodu. I tako smo prve godine napravili senzaciju i imali vodu na sceni i usput nesvjesno digli sebi ljestvicu. Publika tako svake godine od nas očekuje da napravimo »čudo«. Nama je to zadovoljstvo, samo nema uvijek sredstava za sve želje, pa slobodno mogu reći kako se po sceni vidi koliki smo imali budžet za tu određenu godinu. Scena je također nerijetko vezana za slogan festivala, kao i duhovna obnova koja prethodi festivalu. U subotu imamo organiziran doček gostiju, te poslijepodne duhovnu obnovu, dok je u subotu navečer generalna proba. U nedjelju imamo zajedničku svetu misu u nekoj od subotičkih crkava, a ove godine smo prvi puta kod franjevac. Nedjelja navečer je rezervirana za *HosanaFest*.

► **Svi festivali do sada snimljeni su na CD-u, ali i dostupni na YouTube kanalu. To je nešto na što smo naviknuli, što je opipljivo s *HosanaFesta*. Hoće li tako biti i ove godine?**

Ove godine ćemo imati novinu. Naime, sve je to veliki trošak, a napredak tehnologije je donio novine. Tako danas gotovo više nemate gdje slušati CD... Sve je prešlo na USB, pa ćemo i mi krenuti s tim. Kao i do sada, sve pjesme su dostupne na našoj web stranici i uvijek se mogu preuzeti, ali od ove godine će se naći i na USB-u, koji je vjerujemo trenutno aktualniji.

► **Kada će ove godine biti *HosanaFest* i što nas očekuje, odakle dolaze izvođači?**

Ovogodišnji, 19. festival bit će održan u nedjelju, 6. listopada, u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici s početkom u 19 sati. Slogan koji nas okuplja jest »Uzroče naše radosti« – citati iz litanija Blažene Djevice Marije. Izvođači nam dolaze iz Subotice, Sombora, Đakova, Zagreba, Labina, Splita, Posušja, Novog Sada, iz Njemačke... sa svih strana i osobito mi je drago da je pjesma i slavljenje Boga poveznica svih Hrvata, gdje god bili. I ovom prilikom pozivam one koji vole i znaju pjevati da

se idućih godina prijave na naš festival. Volim naglasiti da ćemo mi biti odgovorni pred Bogom za svoje talente, pa ako ih imamo, trebamo ih i koristiti. Festival je natjecateljskog karaktera i time potičemo da se radi kvalitetno i tako slavi Bog.

► **Spomenula sam Humanitarno-terapijsku zajednicu za pomoć ovisnicima *Hosana*. Ona danas ne djeluje, ali mislim da je vrijedno spomena. Možete li nešto reći o tome?**

Sedam i pol godina je Zajednica djelovala, od 2007. do 2015. godine. Pri osnivanju nisam niti znao za takav vid oporavka od ovisnosti. Po meni je to devijantno ponašanje kojega se čovjek ne može sam ostaviti. Jedna zdrava distanca i izolacija iz društva, te dovoljno vremena posvećenog sebi vodi oporavku. Potrebno je i navi-

kavanje, učvršćivanje na nove osobine i kvalitete života. Takav vid zajednice u svijetu i u okruženju postoji. Jedna možda od najpoznatijih je Zajednica *Cenacolo*. Kada sam s prijateljem posjetio Međugorje, odnosno *Cenacolo*, po Božjoj promisli, susreo sam se sa štićenikom iz Sombora. On nam je svjedočio o svom životu, kako je propao, sve prodao, uništio, te kako se sada oporavlja. Usput mi je rekao da u Vojvodini tada nije bila niti jedna takva zajednica, a velika je potreba. Ostao sam zabezeknut. On se na kraju i našalio, rekavši mi: »Hvala vam što nas sahranjujete«. To me je totalno razdrmalo. Pomislio sam: »Zar je to jedina usluga koju mi kao Crkva nudimo ovisnicima?« Tada sam krenuo na njihove seminare i susrete i 2006. sam mjesec dana proveo u Zajednici u Međugorju kao što prolazi jedan ovisnik, kako bi naučio pravila. Imao sam svog tzv. anđela čuvara, odnosno starijeg štićenika, koji brine o onome tko tek uđe u Zajednicu. Tako sam stjecao iskustvo Zajednice i učio pravila. To je urodilo plodom i 7. srpnja 2007. godine otvorio sam s roditeljima štićenika Humanitarno-terapijsku zajednicu za pomoć ovisnicima – *Hosana*. Za to je potreban ozbiljan tim ljudi, dobra financijska potpora i to za svaki dan u godini. Jedan štićenik u Zajednici provede minimum tri godine boravka za svoj oporavak. Za to treba osigurati hranu, posao, a ja sam uz to imao i župu, pa kada sam uvidio da to ne ide, da se ne mogu dati u potpunosti, *Hosana* je zatvorena. Bio sam vođen time da ovisnici bolje idu u neke druge zajednice, nego da im dajem lažnu nadu ili da im uz to ne pomognemo dostojno. Danas djelujem samo savjetodavno, razgovarajući i upućujući potrebite u neke druge zajednice posvećene tome.

► **Suautor ste i udžbenika za vjeronauk. O čemu se točno radi i kada ga možemo očekivati? Uz to, možemo reći i da ste bili jedini katolički svećenik koji je bio razrednik u srednjoj školi u Somboru, pa evo podsjetite nas malo i na to.**

U timu sam za izradu udžbenika za vjeronauk pri Biskupskoj konferenciji, koji bi bili aktualni na teritoriju Srbije u školama, pri nastavi katoličkog vjeronauka. Izrađivao sam udžbenik za drugi i četvrti razred osnovne škole i trenutno je na iščitavanju. A što se tiče toga što sam bio razrednik u Srednjoj poljoprivrednoj školi u Somboru, bilo je to posljednje dvije godine rada u dotičnoj školi. Možda bih bio i dalje da sam ondje ostao. Presedan je to da jedan katolički svećenik bude razrednik u pravoslavnom odjeljenju i to u državi u kojoj su većina pravoslavci. Naime, u toj školi sam radio deset godina. Bilo mi je lijepo. Imao sam kolektiv za pohvaliti. Oni su voljeli mene, ja sam volio njih. I danas se povremeno znamo posjećivati. Upravo iz tog zdravog odnosa među kolektivom bio sam predložen da preuzmem starješinstvo. Bilo je odjeljenje od 27 poljoprivrednih tehničara. Opirao sam se u početku toj novoj obvezi, ali su me isti ljudi koji su me predložili hrabрили, bodrili da to prihvatim. Okušao sam se. Bio sam valjda jedini razrednik koji je molio i blagoslivljao za svoj razred, a da oni to nisu ni znali. Sada mogu reći da mi

je divno bilo s njima. Bogu hvala na tome. Učenici su osjetili da se borim za njih, pa su me cijenili. Hvala i njima na tome. Bio im je šok kada su doznali da im je razrednik jedan katolički svećenik, ali nije bilo nikakvih predrasuda. Bio sam im i na maturi. Danas se radujem njihovim vjenčanjima, prinovama, uspjesima. Neka ih sve Bog blagoslivlja.

► **Kakvo je stanje danas u župama u kojima djelujete, koliko je vjernika na papiru a koliko u praksi?**

Trenutno sam župnik u župama koje broje pad žitelja. Time je i manje vjernika. Brojke su manje bitne od žive vjere koju bi svi trebali živjeti. Je li narod »tvrde šije« ili podložan vodstvu, pokazat će vrijeme. Moje je da »sijem«, a Gospodin daje da raste. Ono što bih također želio, osim duhovne izgradnje, jest pomoć oko ostanka i opstanka. Ondje treba pružiti ljudima mogućnost da sebi zarade kruh svagdašnji. Znam u šali reći: »Džabe ja njima govorim da ih Bog voli, kad njima krče crijeva«. Crkva je i karitativna ustanova, pa i na tom području treba raditi. »Tko ima uši, neka čuje!«

► **Ovog ljeta vodili ste i djecu na, da tako kažem, nagradno putovanje, na more, na otoku Cresu. Odatle taj elan i volje povesti 40 djece na more?**

Išli smo i ranijih godina, ali u drugim organizacijama. I kad sam bio u Subotici, organizirao sam odlazak na more ili smo išli s Udrugom *Naša djeca*, ili u Novi Vinodolski što organizira Hrvatsko nacionalno vijeće, ali ove godine smo nekako ostali bez tog. Istina, i termini su nam se preklapali, pa smo bili spriječeni pridružiti im se. Stoga smo pisali projekt, župa Bač i Plavna, te Hrvatska udruga *Sorgg* iz Vajske, pa smo udruženo nagradili djecu, ministrante, aktivne u župama i društvu, a povelili smo i nekoliko odraslih radi same organizacije.

► **Sudjelujete i u projektima prekogranične suradnje, puno toga ste već napravili i Somboru, Subotici, a sada i u Baču i Plavni. Što je ono posljednje ili bolje rečeno što se sve trenutno radi?**

Sudjelujem u natječajima još od 2005./2006. godine. Ne bismo drugačije mogli ostvariti tolike aktivnosti. Trenutno smo u Baču rješavali vlagu, jer je ta građevina prošle godine imala 250 godina i iziskuje ulaganje, a ujedno je i spomenik kulture. Zahvaljujući projektima prekogranične suradnje dobili smo mogućnost riješiti vlagu. U Plavni ove godine nismo prošli na natječaju, ali smo imali prve dvije godine i obnavljamo župu, jer tamo od 2005. ne živi župnik. Zbog samih župljana, uz dogovor s biskupom, preseljavam se sada tamo. A kada je u pitanju Bač, uz blagoslov biskupa **Fazekasa**, predložio sam da se taj ogroman prostor preuredi u dom za stare i nemoćne. Objekt je jako velik i nekad je bio centar nadbiskupije. Time bi se ispoštovalo ono što sam govorio o karitativnom djelovanju Crkve. Kada bi se to ostvarilo, vjerujem da bi se mnogi žitelji vratili, a trenutni ostali, da imaju sredstva za pristojan život. Ovim činom bi se uposlili pojedinci, a time i njihove obitelji imale i financijske mogućnosti za život.

Dr. sc. Mario Bara, pročelnik Sveučilišnog odjela za sociologiju
na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu

Žive prijateljske i veze kroz znanstvene projekte

»Jako me veseli rad na Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Unutar tog projekta koji traje već dvadeset godina ostvarena su nova znanja, pa i o zajednicama, pojedincima, udrugama o kojima se znalo vrlo malo ili nimalo. Nadam se da ćemo svi kao suradnici na njemu skupiti dovoljno snage da se taj projekt dovrši jer je to najveća baza znanja o nama samima«, kaže Mario Bara

Mnogi naši sunarodnjaci koji su otišli iz svog rod-
nog kraja ostali su povezani s njim prije svega
putem rodbinskih veza, a ima i onih čija se veza
provlači kroz njihov profesionalni rad. Među njima je i naš
ovotjedni sugovornik **Mario Bara**, rodom iz Stanišića,
koji je na studije otišao u Zagreb, tamo i ostao a jedan od

»Interesantno je da je obitelj bila u kontinuitetu u Pri-
moštenu sigurno preko 400 godina unatrag od kada su
sačuvane matične knjige, prvotno kao **Barin**, a od prije
130 godina u današnjem, skraćenom obliku prezimena
Bara. Djed je prepričavao usmenu predaju da su na po-
dručje Primoštena doselili s područja zapadne Bosne
za što ima potvrde u nekim povijesnim
dokumentima o stanovništvu trogirsko-
šibenskoga priobalja. Prije doseljenja u
Bačku obitelj je bila u izbjeglištvu. Pred
kraj rata vratili su se iz izbjegličkog logora
Santa Maria al Bagno u južnoj Italiji gdje
su proveli dvije godine. O tome razdoblju
dosta sam doznao od tete koja i danas
živi u Stanišiću. Sam dolazak u Bačku bio
je priličan šok za njih jer je sredina bila
potpuno drugačija. Po doseljenju još su
imali nekadašnji primoštenski čakavski
govor, a baka ga je nekako još najbolje
zadržala do kraja života«, započinje svo-
ju priču Bara.

Budući da je s obitelji često odlazio u
Dalmaciju, u vrtić i školu jedno vrijeme
je išao u Imotskom, a potom u Stanišiću,
gdje je, kako se prisjeća, puno vremena
provodio po kanalima, slatinama, livada-
ma, vožnji biciklom po ataru.

»Jednom prilikom, u dobi oko 10 godina, bio sam s ro-
đakom do karaule na samoj granici s Mađarskom i kako
je ravnica, vidio sam s druge strane ljude koji su obrađi-
vali zemlju s mađarske strane. To je bilo negdje u ataru
Kačmara, a ni Gara nije daleko. Pitao sam doma jesu li
to Mađari jer mi je kao djetetu to bilo najlogičnije. Onda
su mi rekli da su to Hrvati iz Mađarske i da su se tijekom
poljoprivrednih radova znali dovikivati i razgovarati preko
'zelene granice'. U selu je od prije bilo starosjedilaca Hr-

Foto: uniceath.hr

predmeta osobnog i profesionalnog interesiranja bile su
mu i ostale teme vezane uz ovdašnje Hrvate.

Primošten – Stanišić – Sombor – Zagreb

Mario Bara odrastao je u Stanišiću, odnosno Somboru
gdje je završio srednju školu. Podrijetlo njegove obitelji
je iz Dalmacije gdje je tijekom razdoblja svog odrastanja
često odlazio kod rođaka u Primošten.

vata Bunjevaca, iako to u tom trenutku nisam znao, kao i onih doseljenih nakon rata iz Bajskog trokuta. To je na neki način bilo moje prvo iskustvo i saznanje o postojanju sunarodnjaka s druge strane granice, ali i o postojanju i drugih Hrvata u našoj okolini koji nisu Dalmatinci. Inače, u selu je tadašnja država na mjesto Nijemaca naselila iz Dalmacije Hrvate i Srbe, a u naselju su još živjeli od starosjedilaca Mađari, Srbi i Hrvati Bunjevci, te poneka obitelj Slovaka i drugih«, navodi Bara.

U ljeto 1989. s obitelji se iz Stanišića preselio u Sombor gdje su mu se, kako kaže, proširili interesi o drugim narodima.

Foto: Ivan Ivković Ivandekić

Dužijanica u Subotici, 2007.

»Primjerice, lokalni toponim 'kod Weidingera' za neka-danju samoposlugu u Somboru pobuđivao je interes u meni tko su bili ti ljudi, a takvih prezimena i objekata bilo je dosta. Također i interes o vlastitom narodu. Znate, to je bilo ozračje nabijeno negativnim emocijama koje se prelijevalo i u škole i bilo je propitivanja 'kako ti doma govoriš – žlica ili kašika?' i sl. Neki su iselili u Hrvatsku, neka djeca su doselila iz Hrvatske, a fenomenalni profesor **Petar Gusman** je iselio u Izrael. Tada sam naučio da je u Somboru postojala i nekada značajna židovska zajednica. Sredinom 1990-ih u gradskoj knjižnici sam našao na knjigu **Milanka Beljanskog** o somborskoj povijesti, salašima i naseljima somborske okolice te na knjigu **Ante Sekulića** *Bački Bunjevci i Šokci*. Nove informacije pobuđivale su nove interese o društvenim odnosima.«

Podsjećajući kako odrastanje '90-ih godina mnogima nije bilo ugodno među ostalim zbog nepogodnih političkih okolnosti, raznih sankcija, inflacije, to ga je potaknulo na razmišljanje kamo i kako dalje, odnosno da na studij ode u Zagreb.

»S demokratizacijom 2000., prije odlaska na studij, prikupljao sam potpise za elektore u Hrvatskom nacionalnom vijeću. Kako bi mi pomogli, prijatelji koji nisu Hrvati, već ih je bilo Srba, Slovaka i Mađara, prikupljali su potpise. Isti ti prijatelji podržali su me u želji da odem na studij u Zagreb. Kod pripreme za studij i nabave knjiga

pomogli su mi vlč. **Josip Pekanović**, župnik u Somboru i prof. dr. sc. **Josip Ivanović** iz Subotice. Kad sam došao u Zagreb i upisao studij sociologije i povijesti, tu je već bilo niz generacija iz Subotice i okolice koji su pomagali pridošlicama da se snađu u svojim prvim akademskim danima. Postojali su tako klubovi studenata iz Vojvodine pa čak i listovi koji su se dijelili u studentskoj populaciji. Početkom 2000-ih bilo nas je oko 200 na različitim godinama studija i fakultetima. Neki su dolazili organizirano pa su bili evidentirani u bazama Hrvatske matice iseljenika o čemu je brigu vodila draga Tavankučanka, gospođa **Marija Hećimović** dok je bilo dosta i onih koji su se sami snalazili i dolazili na studij bez prethodnih informacija o zajednici.«

Znanstveni interes

Znanstveni interes Maria Bare usmjeren je na polje sociologije migracija, etničkih odnosa te povijesti i suvremenosti hrvatskih autohtonih manjina. Tema njegovih znanstvenih radova često su vojvođanski Hrvati pa je tako dugi niz godina suradnik u izradi *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, *Biografskog leksikona Hrvata istočnog Srijema* i *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. O poljima koja najviše pobuđuju njegovo zanimanje glede ovdašnjih Hrvata, kaže:

»Imao sam neke etape u tim interesima. Prvo me zanimala politička povijest u međuračju i utjecaj HSS-a u kojem su bili dosta zastupljeni vojvođanski Hrvati. Onda sam se kroz poznanstvo s dr. sc. **Zlatkom Šramom** koji je radio u Institutu za migracije i narodnosti zainteresirao za sociopsihološke odrednice identiteta i vrijednosne orijentacije. Htio sam i nadalje spajati interese iz sociologije i povijesti. Postupno sam širio interese i na stariju povijest o čemu često raspravljam s kolegom dr. sc. **Robertom Skenderovićem** koji je dosta svog istraživačkoga rada posvetio tome. Jako me veseli rad na *Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. Unutar tog projekta koji traje već dvadeset godina ostvarena su nova znanja, pa i o zajednicama, pojedincima, udrugama o kojima se znalo vrlo malo ili nimalo. Nadam se da ćemo svi kao suradnici na njemu skupiti dovoljno snage da se taj projekt dovrši jer je to najveća baza znanja o nama samima.«

Na pitanje koliko su teme vezane za vojvođanske Hrvate predmet interesa znanstvenika u Hrvatskoj, Bara ističe kako autohtone, manjinske kao i iseljeničke hrvatske zajednice imaju svoje mjesto u istraživačkim interesima hrvatskih znanstvenih institucija.

»Često je slučaj da predvodnici istraživanja nisu samo profesionalno zainteresirani za takve teme nego nerijetko imaju neke izravne poveznice, rođenjem, podrijetlom, obiteljskim vezama, ali i zbog empatija prema Hrvatima u

Srbiji. Važan moment je bio osnivanje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata 2008. godine koji je bio inicijator i partner brojnih istraživanja, što je vidljivo u nakladničkoj djelatnosti, monografijama, godišnjacima i časopisima. Kada je riječ o prisilnom iseljavanju Hrvata iz Vojvodine, tih istraživanja je bilo, prije svega o onima koji su iseljavali iz Srijema jer je tamo tih pritisa, pa i ubojstava bilo najviše. Za onovremena događanja u Podunavlju, Stanišiću i drugim mjestima daleko manje i nesustavno. Uglavnom su to novinski napisi, a tek ponegdje i kao neka referenca u znanstvenim radovima. U novije vrijeme pojavio se interes za male zajednice poput onih u Banatu o kojima se vrlo malo znalo izvan samih tih sredina. Primjerice, o Karaševcima u vojvođanskome dijelu Banata, kajkavcima o kojima je sad u rujnu održan skup u Boki, kao i onima u južnome Banatu u okolici Pančeva s dosta objavljenih materijala.«

Ispred kuće u Stanišiću, 1987.

O hrvatskoj zajednici i odnosu Hrvatske prema njoj

Zanimalo nas je i kako Mario Bara kao sociolog ocjenjuje aktualni položaj i stanje u hrvatskoj zajednici u Srbiji.

»Za ostvarivanje manjinskih prava i položaj neke zajednice, uz postojeće okolnosti u državama u kojima manjine žive, važni su i drugi čimbenici poput organiziranosti zajednice i njihove brojnosti. Demografski regres, starenje, prostorna disperznost, politička reprezentativnost, etnička mimikrija, pa i tih asimilacija, neki su od temeljnih problema hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini i Srbiji. Napose je to izraženo u naseljima u kojima su izražena manjina. Negativne okolnosti djelomično se mogu umanjiti društvenim organiziranjem, radom na memoriranju kulturnih sadržaja jer su oni identifikacijski resurs za zajednicu. Uz to, potrebni su naponi u činjenju tih sadržaja lako dostupnima za širu javnost.«

A o odnosu matične Hrvatske prema ovdašnjoj hrvatskoj zajednici kaže:

»Prema svojim ustavnim odredbama i Zakonom o odnosima s Hrvatima izvan Hrvatske matična država doista ima pravni okvir i strategije koji pružaju dobar okvir za skrb o pripadnicima svojih manjina. Međutim, položaji manjina nerijetko su opterećeni međudržavnim odnosima i takav je slučaj s hrvatskom manjinom u Srbiji na koju se prelijevaju ti odnosi. Aspekt na kojem bi se moglo više poraditi je svakako sustavnost u aktivnostima državnih, znanstvenih i kulturnih institucija. Iako će svi deklarativno slijediti pozitivne odredbe Ustava, zakona i strategija, u praksi se promjene u administraciji pojedinih institucija reflektiraju na interes prema hrvatskoj zajednici u Srbiji. Nekada i simbolička prisutnost u medijima matične države, kao i prisutnost državnih predstavnika na manifestacijama zajednice mogu imati daleko veći utjecaj u zajednici, naime osjećaj da imaju podršku.«

Povezanost sa svojimima

Kada je riječ o njegovoj povezanosti s drugim Hrvatima iz Srbije koji žive u Zagrebu, odnosno Hrvatskoj, Mario Bara ističe kako su te veze od samih početaka studentskih dana pa do danas vrlo žive.

»Kako sam spomenuo, nove studente su sačekivali stariji studenti, postojala je briga za studente. Zajednica se sama unutar sebe organizirala kroz udruge, manifestacije i privatna druženja. Zbog dinamike života ti susreti možda nisu toliko česti koliko bismo mi željeli, ali važno je da su prisutni.«

A veze s ovdašnjom hrvatskom zajednicom vidljive su kroz, kako kaže, razne aktivnosti – preko *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, potom sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, HKUD-om *Vladimir Nazorom* iz Sombora i HKD-om *Vladimir Nazor* iz Stanišića, odnosno s brojnim osobama itd. Također ističe kako to nisu samo veze kroz projekte, nego i prijateljske.

Mario Bara je oženjen i otac dvoje djece, a supruga mu je podrijetlom iz ogranka ličkih Bunjevaca od roda **Rukavina Bevandića**.

»Bilo mi je interesantno propitivati koliko je živo sjećanje i na taj identitet jer je davnim iseljavanjem njezinih predaka iz Like bio gotovo zaboravljen«, kaže on.

Dodaje kako slobodno vrijeme provodi u vrtu u okolici Zagreba.

»Uz voćnjak, tamo je dosta mediteranskog i egzotičnog bilja koje je izazovno uzgajati u klimi koja nije izvorno pogodna za njihov uzgoj, ali eto, unatoč svemu, uspijevaju.«

Svoj Stanišić i danas posjećuje budući da tamo ima blisku rodbinu i obiteljske prijatelje.

»Iako se puno ljudi iz Stanišića raselilo, tamo žive još neki moji školski prijatelji. Primjećujem da ima mnogo promjena, ali interesantno je kako je snažna ta potreba da čovjek idealizira mjesto odrastanja. Neke slike ostaju trajno zapamćene i vrlo žive unatoč protoku vremena«, ističe na koncu Mario Bara.

I. Petrekanić Sič

KK *Prozivka*

Cijela filozofija oko prirode nekog konflikta svodi se na jednostavnu stvar: različito tumačenje činjenica. Najnoviji primjer za to je prošlotjedni slučaj djevojke koja su nakon treninga u zatvorenom bazenu *Prozivka* završila u subotičkoj Općoj bolnici. Rukovodstvo Javnog komunalnog poduzeća *Stadion*, pozivajući se na izvještaj Zavoda za javno zdravlje od četvrtka, 19. rujna, u svom priopćenju ističe da toga dana u Sportsko-rekreacijskom centru *Prozivka* »ni u jednom trenutku nije bilo naznaka da postoji bilo kakav problem s funkcioniranjem bazena ili kvalitetom vode« dok majka dvanaestogodišnjeg sina **Marija Kričković** podastire otpusnu listu iz bolnice na kojoj piše da je uzrok njegovog boravka u toj ustanovi povećana koncentracija klora. Istina, ona kaže

i kako njeno dijete od ranije ima dijagnozu alergijske astme, ali to nije slučaj i sa sinom **Slobodana Ivkovića** koji je – nakon kašlja i drugih respiratornih problema – dan kasnije također završio u bolnici skupa s još sedmero djece koji su u četvrtak bili na treningu na bazenu. Subotičkoj javnosti poznat je i slučaj od 22. studenoga 2022. kada je nakon treninga vaterpolista njih dvadesetorica, među kojima je bilo i djece, zbog isparenja klora također zatražilo liječničku pomoć i kada je rukovodstvo JKP-a *Stadion* također odbijalo bilo kakvu vrstu odgovornosti, navodeći u svom priopćenju da nitko od njih na bazen nije ušao legalno! I tada su, kao i sada, roditelji djece bili revoltirani odnosom rukovodstva JKP-a *Stadion* (kome pripada i SRC *Prozivka*), ali su ovog puta otišli i korak dalje: riješeni su podnijeti tužbu.

Dvije stvari u ovoj tužnoj, ružnoj i potencijalno opasnoj priči koje – poput reakcije na klor – tjeraju svrab na oči. Jedna se tiče znanja, a druga morala.

Izvještaj Zavoda za javno zdravlje o kakvoći vode za rukovodstvo JKP-a *Stadion* očito je neka vrsta Svete knjige od koje sve počinje i s kojom sve završava i koja isključuje postojanje bilo kojih drugih parametara koji u tom

međuprostoru mogu utjecati na zdravlje kupaca u bazenu, odnosno posjetitelja u objektu. Taj izvještaj u startu isključuje mogućnost pogreške u vidu »ljudskog faktora« (da je netko pretjerao s dozom klora za dezinfekciju vode) kao i svjedočenja djece da toga dana voda nije bila bistra kao obično nego mutna i zelena. Uostalom, ispravnost priopćenja iz *Stadiona* potvrđuju nalazi Zavoda za javno zdravlje. Ali u istom tom priopćenju ne navodi se niti jedno mjerenje o prisutnosti klora u zraku, odnosno funkcionalnosti ventilacije, što roditelji – ali i nemali broj kupaca – ističu kao problem u SRC-u *Prozivka*.

Još veći problem od nesposobnosti da se problem trajno i ispravno riješi je samo ponašanje rukovodstva JKP-a *Stadion*, a još i više onih koji su ih na te funkcije postavili, pa i same javnosti. Pogledajmo činjenice s te strane. Ravnateljica JKP-a *Stadion* **Tamara Dimitrioski** ni prije dvije godine ni sada nije se ponijela ljudski, odnosno udostojila uživo izaći pred javnost i reći ono iza čega se krije u priopćenjima firme kojom rukovodi, a kamoli otići u bolnicu i pitati djecu za zdravlje i usput se ispričati roditeljima zbog brige koju trpe. Čelništvu lokalne samouprave na pamet nije pala ista stvar: pozvati rukovodstvo *Stadiona*, temeljito ispitati stvar i izaći pred javnost i uživo im reći što su tim povodom učinili. Prije toga, naravno, otići u bolnicu i pitati djecu za zdravlje, a roditeljima se javno ispričati zbog brige koju trpe. Ako su već sami na to ispustili, u kolektivnom zaboravu rukovodstvu *Stadiona* i čelništvu lokalne samouprave izdašno pomažu i lokalni mediji koji – osim »bilježenja događaja« – također nisu pozvali nikoga iz *Stadiona*, lokalne samouprave ili nadležnih inspekcijskih službi da građanima, uključujući i djecu, objasne što se to događa u SRC-u *Prozivka*.

Nije do laika da sudi, ali i bez višeg kemijskog ili medicinskog znanja problem očito postoji: suhe podatke iz izvještaja Zavoda za javno zdravlje natapaju suzne oči djece zbog prisustva klora u vodi i zraku. Isti taj laik vidi da se isto to ne događa u mnogo sadržajnijim, posjećenijim i bolje organiziranim bazenima diljem Mađarske, Hrvatske, Slovačke ili bilo koje druge uređenije zemlje. Posjetitelji Mórahaloma, Napfénnya (Segedin), Hagymatikuma (Makó), Kiskunmajse, Harkánya ili bilo kojeg drugog bazena u okolici to će listom potvrditi. Pitanje je samo što li oni to rade kada se čak niti klor ne osjeća? Ozoniziraju, elektroliziraju... čaraju? Ali, to je i tako tamo daleko. A ako ćemo pravo, ni kod nas se to ne događa svakoga dana nego svake druge godine: misliš da si ušao u kupališni kompleks, a u bolnici se uvjeriš da si izašao iz klorne komore.

Z. R.

Znanstveno-stručni skup o Hrvatima u Boki

Značajan prinos razvoju srednjeg Banata

»Želimo istražiti glavne odrednice života i kompleksne povijesti ove specifične skupine u njezinom društvenom, ekonomskom i kulturnom rastu, te njenog geografskog sloma i gotovo nestanka u suvremenom dobu«, kazao je prof. dr. sc. Vladimir Čavrak

U Boki, mjestu u Općini Sečanj, u subotu, 21. rujna, održan je znanstveno-stručni skup »Hrvati u Boki«. Četrnaest autora i koautora iz Hrvatske i Srbije za skup je prijavilo i dostavilo deset znanstveno-stručnih radova koji obuhvaćaju teme iz područja povijesti, geografije, privrednog razvoja, sociologije, etnologije, književnosti, onomastike, jezika i drugih znanstvenih i stručnih područja. Na skupu je prezentirano niz novih i do sada nepoznatih detalja iz života i povijesti Boke i posebno iz života hrvatske zajednice u Boki.

i naselili se u četiri naselja; Boku, Neuzinu, Klariju i Keču (danas u Rumunjskoj). Želimo istražiti glavne odrednice života i kompleksne povijesti ove specifične skupine u njezinom društvenom, ekonomskom i kulturnom rastu, te njenog geografskog sloma i gotovo nestanka u suvremenom dobu. Tome su pridonijele brojne povijesne promjene na ovom i širem prostoru, procesi asimilacije iseljavanja ali i procesi dinamičnih socijalnih, ekonomskih i tehnoloških promjena, procesi deagrarizacije i urbanizacije, te složeni politički odnosi«, kazao je prof. dr. sc. Čavrak.

Manje poznata povijest

Znanstveno-stručnom skupu nazočio je i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**. On je tom prilikom naglasio da je, iako malobrojna, hrvatska zajednica u Boki dala važan prinos gospodarskom, kulturnom i svakom drugom razvoju srednjeg Banata u proteklih više od dva stoljeća, koliko je prisutna na ovom prostoru, o čemu se do sada malo znalo. Ona je to činila zajedno s ostalim narodnim

inicijator znanstveno-stručnog skupa je redoviti profesor u trajnom zvanju zagrebačkog sveučilišta prof. dr. sc. **Vladimir Čavrak**. Organizator skupa je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, a potporu je dao i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Predsjednik programskog odbora je prof. dr. sc. Vladimir Čavrak.

»Cilj je znanstveno istražiti i skrenuti fokus na jednu danas skoro zaboravljenu skupinu Hrvata u Banatu koji su krajem XVIII. stoljeća doselili iz Topuske opatije u Banat

zajednicama, prije svega srpskom i mađarskom, dodao je Žigmanov, i tako još jednom potvrdila načelo da multietničke lokalne zajednice također predstavljaju snažan resurs za društveni razvoj, te da skladni odnosi između naroda u dugim razdobljima povijesti predstavljaju pravilo, a ne izuzetak.

»U kulturnom prostoru manjinskih zajednica jako su važni događaji kojima se osnažuje kultura sjećanja kroz nove sadržaje. Kada je u pitanju hrvatska zajednica, kultura sjećanja razvijena je u posljednjih 20 godina zahva-

ljujući prije svega *Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* i nastojanjima Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata kroz organiziranje znanstveno-stručnih skupova i tiskanjem publikacija. Pojedini subetnički dijelovi hrvatske zajednice ostali su nedovoljno istraženi. Najmanje se zna o Hrvatima u srednjem Banatu, takozvanim kajkavskih Hrvatima. Ovaj stručni skup prilika je da se o Hrvatima u Neuzini, Keči, Radojevu (Klariji) i Boki sazna više. Tako će biti obogaćena i ukupna kultura Hrvata u Srbiji. To jeste i poticaj drugima da se izađe iz manifestativnih, tradicionalnih obrazaca kulture, te da se spremno, skupa s drugima ulazi i u područje znanosti. Nama je važno da postoje kontakti između hrvatskog i srpskog znanstveno-kulturnog prostora, kao što su na ovom skupu i znanstvenici iz Srbije. Na taj način stvara se jedna sinergija, okupljamo se oko iste ideje, pokazujemo da suradnja postoji, da se obogaćuje i razvija», kazao je Žigmanov.

»Boka je zanimljiva iz više razloga, dr. Čavrak je pokazao da i Hrvatska ima sluha za to i mogu reći da dr. Čavrak kao organizator ovog skupa jest suradnik ZKVH-a. Samim time ZKVH se priključuje organizaciji ovog skupa sa znanstvenicima koji će rasvijetliti našu manje poznatu povijest«, kazala je ravnateljica ZKVH-a **Katari-na Čeliković**.

Stoljeće Hrvatske Boke

Hrvatska zajednica je u Banat, pa tako i u Boku, masovnije došla krajem XVIII. stoljeća. Osnovni razlog dolaska bila je reorganizacija Vojne krajine zbog koje je Bečki dvor oduzeo Hrvatima zemljišta na području Pokuplja i dao u zamjenu svoja imanja u Banatu. Od tada hrvatska zajednica, zajedno s ostalim narodnim zajednicama, pridonosi privrednom, kulturnom i inom razvoju Banata pa tako i Boke koja je tada bila u vlasništvu zagrebačkog biskupa.

Kako je u svom izlaganju kazao prof. dr. sc. Čavrak, skupina predijalaca preselila se 1801. godine, ali pojedinačnih preseljenja bilo je i ranije. Kada se u obzir uzmu sva preseljenja i novootkrivene činjenice, dolazi se do zaključka da su migracije s nekadašnjeg područja Banjske krajine i Pokuplja bile puno veće nego što su to pokazivale dosadašnje spoznaje», kazao je Čavrak.

Hrvatska Boka postojala je tijekom nepunog stoljeća (1801. – 1896.) kao posebna administrativna općina.

»Razdoblje je to u kome je nastao veliki broj dokumenata, zapisa, geografskih karata s ovim nazivom i oni

su trajno svjedočanstvo postojanja hrvatske zajednice. Danas na Hrvate podsjećaju samo neka od prezimena, lokalni toponimi u naselju i ataru«, kazao je dr. sc. **Mario Bara** s Hrvatskog katoličkog sveučilišta iz Zagreba.

Boka je jedno od naselja koje je imalo najveći broj doseljenih Hrvata iz Pokuplja i Turopolja i još uvijek ima potencijal za memoriranje vlastite kulture i svijesti o nacionalnoj pripadnosti. Kajkavci u Keči, Klariji, Neuzini i Boki najistočniji su govornici kajkavskog narječja. Kako su u svom radu naveli prof. dr. sc. **Ivana Olujić**, dr. sc. **Sandra Požar** i prof. dr. sc. **Petar Radosavljević** s fakulteta u Zagrebu, koji su usporedili kajkavski banatskih Hrvata koji su se našli s dvije strane granice (Srbija i Rumunjska), kajkavski je bolje ostao očuvan u Keči (rumunjski

dio). U Boki je većinski i okolišni jezik srpski »svakako blizak kajkavskome, te je ta situacija doprinijela bržoj jezičnoj asimilaciji stanovništva i posljedičnom gubitku kajkavskoga«.

Banatski Hrvati nalaze se i u narodnim pripovijetkama **Balinta Vujkova**, a o tome je na skupu govorio etnolog-antropolog i novinar **Dalibor Mergel**.

»Vrijednost Vujkovljevog prikupljačkog rada ogleda se i u trudu da kazivanja svojih sugovornika bilježi na njihovom izvornom dijalektu. Tako je zaboravu otrgnuta i na svojevrsni način konzervirana kajkavština kojom su govorili bokinjski Hrvati«, kazao je Mergel.

Na skupu su govorile i autentične predstavnice Hrvata u Boki **Lidija i Ksenija Žunac**, te lokalni kroničar **Ljubiša Večanski**. Lidija Žunac govorila je o imenima, prezimenima i nadimcima Hrvata u Boki, Ksenija Žunac o domaćoj radinosti Hrvata u Boki, dok je Ljubiša Večanski dao detaljan pregled crkvenih praznika kroz godinu i način njihovog obilježavanja.

Svi radovi pripremljeni za znanstveno-stručni skup »Hrvati u Boki« bit će tiskani u Zborniku radova.

Z. V.

Sastanak udruga kulture u Surčinu

Koordinacijom do kvalitetnijeg rada

»Mnoge udruge nemaju svoj prostor. Prisutan je i problem manjeg broja članova jer pomlatka nema. S druge strane, još uvijek postoji entuzijazam i želja da se očuva naslijeđe i želja da se široj javnosti predstavi da Hrvati žive na ovim prostorima«, kaže ravnateljica ZKVH-a Katarina Čeliković

U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatskog nacionalnog vijeća u ponedjeljak, 23. rujna, održan je sastanak hrvatskih udruga kulture u prostorijama Hrvatske čitaonice Fischer u Surčinu. Nakon Sombora, Vajske i Subotice to je četvrti sastanak hrvatskih udruga, ovoga puta iz Srijema, Banata i Novog Sada.

Na sastanku je bilo riječi o stanju i izazovima udruga, očuvanju nematerijalne kulturne baštine, a predstavljen je plan i program obilježavanja značajnih godišnjica u 2025. godini. Radnom sastanku nazočili su predstavnici udruga iz Surčina (Hrvatska čitaonica Fischer), Zemuna (ZHZ Ilija Okrugić i Društvo hrvatske mladeži), Rume (HKPD Matija Gubec), Hrtkovaca (Dr. Nikola Dogan), Petrovaradina (HKPD Jelačić), Novog Sada (HKC Novi Sad i HKPD Stanislav Preprek) te predstavnici Udruge banatskih Hrvata (podružnice iz Starčeva i Opova).

Optimizam unatoč problemima

Ravnateljica ZKVH-a Katarina Čeliković ocijenila je susret u Surčinu vrlo dobrim i istaknula da je pokazao kako je udrugama potrebno više poticaja i redovitijeg financiranja kako bi se nastavili započeti projekti.

»Kroz ovakve susrete dobivamo širi informativni i krea-

tivni uvid u ono što se događa na terenu. Mnoge udruge nemaju svoj prostor. Prisutan je i problem članstva jer pomladak ne postoji. Ali s druge strane, još uvijek postoji entuzijazam i želja da se očuva naslijeđe i želja da se široj javnosti kroz rad predstavi da Hrvati žive na ovim prostorima. Urezala mi se misao jednog od sudionika kako je jako važno međusobno podržavati jedni druge na prostoru na kojem živimo. Ako srijemske udruge budu jedne drugima dolazile na manifestacije, puno će bolje raditi i dobit će veću motivaciju za rad.

Udruga iz Surčina ima dobru suradnju s udrugama i sekcijama ne samo hrvatske zajednice, nego i drugih nacionalnih zajednica«, izjavila je Čeliković.

Obljetnice, strategija, baština

Kako će iduća, 2025. godina biti u znaku velikana vezanih za Srijem, Katarina Čeliković je pozvala udruge s toga područja da u svoje programe stave sadržaje vezane za ta imena.

Predsjednik Odbora HNV-a zadužen za kulturu **Denis Lipozenčić** pozvao je udruge da popune upitnike koje je poslalo Vijeće, a čiji rezultati su iznimno važni za novu Strategiju kulture Hrvata u Srbiji kao i za budući model financiranja.

Etnologinja i koordinatorica ZKVH-a za nematerijalnu kulturnu baštinu **Senka Davčik** predstavila je projekt Zaveda – Registar nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji te pozvala udruge da se priključe prikupljanju materijala.

Dojmovi predstavnika udruga

Kao najveće probleme predstavnici udruga istaknuli su manji broj članova, osobito mladih, nedostatak adekvatnog prostora za rad te potrebu veće vidljivosti, koordinaciju i bolju suradnju s drugim udrugama. Također, predstavili su svoje aktivnosti i planove za narednu godinu te istaknuli važnost ovakvih sastanaka.

»Ovakvi sastanci su vrlo korisni za sve udruge i trebalo bi ih češće organizirati. Vidimo se, čujemo se, živa riječ puno znači. Važno je da se čuje naš glas do Subotice te među nama u Srijemu, Bačkoj i Banatu. Udruga banatskih Hrvata, podružnica u Starčevu i u Opoju, osnovana je 2016. godine. Za proteklih sedam godina uradili smo dosta toga u skladu s mogućnostima. S obzirom na članstvo, njihovu starosnu dob i još uvijek zatvorenost pripadnika hrvatske zajednice u Starčevu, zadovoljan sam. Prepoznati smo u široj zajednici, kao i u hrvatskoj zajednici u Vojvodini i Srbiji. Radimo razmjerno mogućnostima i težimo biti živa zajednica«, rekao je predsjednik Udruge

banatskih Hrvata – podružnica u Starčevu i Opoju **Nikola Pavlič**.

Tajnik HKPD-a **Matija Gubec** iz Rume **Nikola Jurca** također je istaknuo važnost održavanja sastanaka udruga kulture kao i potrebu veće podrške i povezivanja među udrugama.

»Sastanci predstavnika hrvatskih udruga su jako važni prvenstveno zbog međusobnog upoznavanja i povezivanja rada udruga. Svjedoci smo da se brojne udruge osnivaju, a da široj javnosti nije poznato da postoje. Budući da smo svi na istom zadatku – očuvanju kulture i tradicije Hrvata na ovim prostorima, važno je da se udruge međusobno podupiru u svom radu, da posjećujemo manifestacije, organiziramo zajedničke programe i nastupe. Taj duh zajedništva bi pridonio da se više članova zajednice aktivira u radu udruga jer svi imamo isti problem, manjak članova, realno, manji broj pripadnika zajednice a puno udruga nema ni adekvatne uvjete za rad. Sada smo u situaciji kada financije nisu najveći problem, nego nedostatak ljudi i stručnog kadra koji bi vodio sekcije udruge. Sve bismo to možda mogli riješiti međusobnim povezivanjem i dopunjavanjem rada. Primjerice, HKPD **Matija Gubec** u suradnji sa surčinskom udrugom uspjelo je izraditi određeni broj narodnih nošnji. U Rumi nismo mogli pronaći nekoga tko bi to mogao raditi, a u Surčinu su nam izašli u susret. To je jedan primjer dobre suradnje u praksi«, izjavio je Jurca.

Na sastanku je dogovoreno da će ovogodišnja manifestacija *Srijemci Srijemu* biti održana u Kulturnom centru u Rumi u studenome.

S. D.

Nevenka Vidić, dipl. inž. arhitekture u mirovini

Sakralni objekti – novi izazov

»Važno je poznavati povijest objekta: kako je nastao, u kom stilu je pravljen, kakva je konfiguracija terena, vremenski utjecaj i stanje objekta kroz stoljeća, budući da su to uglavnom stari objekti. Također, važno je dobro poznavati struku i u smislu povijesnog razvoja arhitekture, poznavati društvo i ljude, umjetnost i imati osjećaj za točne proporcije i detalje«, kaže umirovljena projektantica iz Šida Nevenka Vidić

Nevenka Vidić iz Šida, rođena Kukujevačka, umirovljena projektantica, cijeli svoj radni vijek provela je u projektantskoj kući *Šidprojekt* u Šidu. Radila je na pisanju i nadzoru brojnih projekata: stambenih blokova u Šidu, Indiji, Beogradu, industrijskih i cestovnih projekata, naplatnih stanica, graničnih prijelaza. S posebnom ljubavlju i pažnjom radila je projekte obnove i rekonstrukcije rimokatoličkih crkava u Srijemskoj biskupiji ali i šire. Najizazovniji su joj bili projekti obnove rimokatoličke crkve Presvetog Srca Isusovog u Šidu i crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima.

Crkva u Šidu – prvi projekt

Završila je gimnaziju u Šidu i upisala Arhitektonski fakultet u Zagrebu. Nakon završenog fakulteta vratila se u Kukujevece kod roditelja da ih njeguje. Ubrzo se zaposlila u projektantskoj kući *Šidprojekt*. Tvrtka se tada zvala *Projektovanje i nadzor* u sklopu Zavoda za urbanizam. U toj tvrtki provela je radni vijek od 1982. do 2016. Isključivo se bavila projektiranjem i nadzorom različitih objekata od stambenih blokova u Šidu, Indiji, Beogradu, industrijskih i cestovnih projekata, naplatnih stanica, graničnih prijelaza. Dolaskom vlč. **Nikice Bošnjakovića** za župnika u

Šidu 2010. godine uključila se u projekte na obnovi i rekonstrukciju rimokatoličkih crkava. Prvi izazov bio joj je obnova crkve u Šidu.

»Želja svećenika bila je da se izgled rimokatoličke crkve u Šidu vrati u izvorno stanje. Prihvatila sam da radim s velikim zadovoljstvom. Bio je to veliki izazov. Prvo je trebalo obnoviti toranj, zatim cijelu crkvu, urediti enterijer i okoliš. Na izradi projekta provela sam puno vremena jer je iznimno važno dobro uraditi projekt sa svim detaljima. Od izvornog stanja crkve nije ostalo ništa i trebalo je sve vratiti onako kako je nekada bilo. Uz suradnju sa svećenikom, sudjelovanju na raznim natječajima, prijavama, zahtjevima, komunikacijama, odlasku kod raznih majstora i umjetnika za izradu vitraža, traženju materijala... Nakon dvanaest godina posla uspjeli smo u viziji crkvi vratiti izvorni izgled«, kaže naša sugovornica i dodaje: »Projekte za crkve počela sam raditi još u vrijeme dok sam bila zaposlena, a za daljnji rad me je potaknula rečenica iz Biblije: „A i ja tebi kažem: ti si Petar i na ovoj steni sagradit ću crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati“ (Matej 16:18). Osjetila sam da Duh sveti živi u svakoj crkvi, pa i u tim ruševinama. Tužno je da objekti koje su nekad ljudi gradili bez puno tehnologije i strojeva ostanu ruinirani i da mi u sadašnje vrijeme nismo u mogućnosti obnoviti

ih. Gdje god odete, u bilo koju crkvu, osjetit ćete neku toplinu i neki poziv. Ja sam osjetila poziv da trebam uložiti svoje znanje i iskustvo. I uspjela sam gdje god sam pokušala«, kaže naša sugovornica.

Zahtjevni Kukujevcima

Nakon obnove crkve u Šidu dobivala je pozive za rad projekata i na drugim crkvama: u Gibarcu i Kukujevcima, za izgradnju crkvene dvorane i župnog doma u Sotu, crkve sv. Roka u Moroviću, projekt rekonstrukcije krova rimokatoličke crkve u Platičevu, zatim projekt rekonstrukcije tornja crkve svetog Klementa u Hrtkovcima, crkve na Tekijama te projekt rekonstrukcije katedrale svete Terezije Avilske u Subotici. Poseban izazov bila joj je crkva u Kukujevcima.

»U crkvi u Kukujevcima sam krštena. Ona je u mom srcu posebna. Drago mi je što smo započeli njenu obnovu. To je bio najveći objekt i kompleksan projekt. Prva faza tornja djelomice je urađena. Podignut je konstruktivni toranj. Brod crkve nije urađen jer su potrebna velika sredstva. Ne znam dokle će se stići s njenom obnovom, budući da je narod slab i nemoćan i s malim prihodima, ali se nadam da će uz Božju pomoć biti potpuno obnovljena. Kada bi se stari Kukujevcani i njihovi potomci angažirali te stanovništvo Vojvodine, i ako bi postojao kontinuitet rada, crkva bi se mogla obnoviti u narednih 15-ak godina. Trenutno nema dovoljno sredstava za daljnji rad. Brod crkve zahtijeva velika sredstva i teško ih je prikupiti odjednom. Želja svećenika je da se vrati u izvorno stanje i ako bi se stavila druga stropna konstrukcija to ne bi bilo originalno. Bog dragi zna koji mu je plan, ali s ljudskog stanovišta, kada bi se nastavilo prikupljati sredstva u kontinuitetu, mogla bi se završiti. Vizija je da to bude hodočasničko mjesto jer kroz povijest Kukujevci to zaslužuju«, ističe Nevenka.

A za sve do sada urađeno bilo je potrebno uložiti puno truda, znanja i odricanja uz veliku podršku obitelji.

»Važno je poznavati povijest objekta: kako je nastao, u kom stilu je pravljnjen, kakva je konfiguracija terena, vremenski utjecaj i stanje objekta kroz vjekove, budući da su to uglavnom stari objekti. Također, važno je dobro poznavati struku i u smislu povijesnog razvoja arhitekture, poznavati društvo i ljude, umjetnost i imati osjećaj za točne proporcije i detalje. Projektant mora poznavati sve zakonske norme, sve građevinske i arhitektonske propise. Posao je kompleksan i koncentracija mora biti velika. U svakom projektantskom poslu

puno je sati rada. Svaka crkva je priča za sebe. Svaka od njih je nastala u drugo vrijeme i građena je u drugom stilu, drugačijem terenu, gradili su je drugi ljudi. Složeniji je posao raditi crkve nego stambene objekte gdje se poštuju propisi građenja, zakonske norme i kultura stanovanja. Crkva je nešto drugo i posebno. Manji je broj projekatnata u današnje vrijeme koji se odlučuju za rad na crkvama. Zahvalna sam suprugu i kćerima koji su me uvijek podržavali u poslu. I oni su, kao i ja, zadovoljni postignutim rezultatima. Moramo misliti o našim korijenima i našim sakralnim objektima, ne smijemo ih zaboraviti«, kaže na kraju umirovljena projektantica iz Šida.

S. D.

Naši gospodarstvenici (CCI.)

Kada profesija postane umjetnost

»Cilj nam je omogućiti svakoj ženi da dođe i napravi frizuru kakvu želi kako bi se pokazala u svom najboljem svjetlu. Zato kolegica i ja pohađamo razne seminare kako bismo pratili nove trendove i tehnike«, kaže frizerka Sanja Miljački

Sanja Miljački vlasnica je frizerskog salona *Slavica by S* u Subotici. Ispričala nam je priču o tome kako je odabrala ovaj poziv, radu salona i izazovima koje susreću žene poduzetnice. Svakog dana ulazi u svoj salon s osmijehom i otvorenog srca, spremna svojim klijenticama pružiti više od samo nove frizure. Kroz njezine ruke prolaze stotine ideja, dok pokretima škara kreira malu, ali značajnu promjenu u životu svakoga tko sjedne u njezinu frizersku stolicu.

Od igre do zanimanja

Još od djetinjstva Sanja Miljački često je posjećivala svoju tetu **Slavicu Romić**, koja je i osnovala spomenuti frizerski salon. Promatrala je tetin rad i bila fascinirana procesom nastanka frizura te kako se vještim rukama mogu ostvariti različite ideje klijentica.

»Ona mi je bila uzor, i zbog vremena provedenog s njom u salonu odlučila sam postati frizerka, jednostavno sam osjetila poziv. Nikada neću zaboraviti kad mi je teta poklonila set igračaka za malu frizerku – imala sam i mali fen za kosu. Bila sam toliko sretna da to nisam mogla opisati riječima. Nakon završetka osnovne škole upisala sam srednju školu na smjeru frizer u Medicinskoj školi u Subotici, jer mi je to zaista bila jedina prava želja i nešto čime sam se htjela baviti. Nakon završetka srednje škole 2008. godine odradila sam pripravnički staž kod tete, što je trajalo dvije godine, iako sam i tijekom školovanja odlazila tamo kako bih stjecala praksu iz prve ruke. Na taj način upoznala sam i buduće klijentice. Izuzetno mi je pomoglo što sam imala priliku raditi uz nju. Slavica je imala veliku ulogu u mom usavršavanju; uvijek mi je davala dragocjene savjete i otkrivala male tajne zanata, znala me usmjeriti i ispraviti početničke pogreške. Na primjer, tijekom kreiranja određene frizure zastala bih i pitala je koji preliv da stavim na kosu, koju jačinu hidrogena, koliko boje – sve sam to naučila od nje. I dan-danas, kad sam se vratila s porodičnog dopusta, znala bih je pozvati i pitati za savjet, a ona bi mi uvijek rado pomogla. Ne mogu opisati koliko sam joj zahvalna na svemu što je učinila za mene svih ovih godina«, priča nam Sanja.

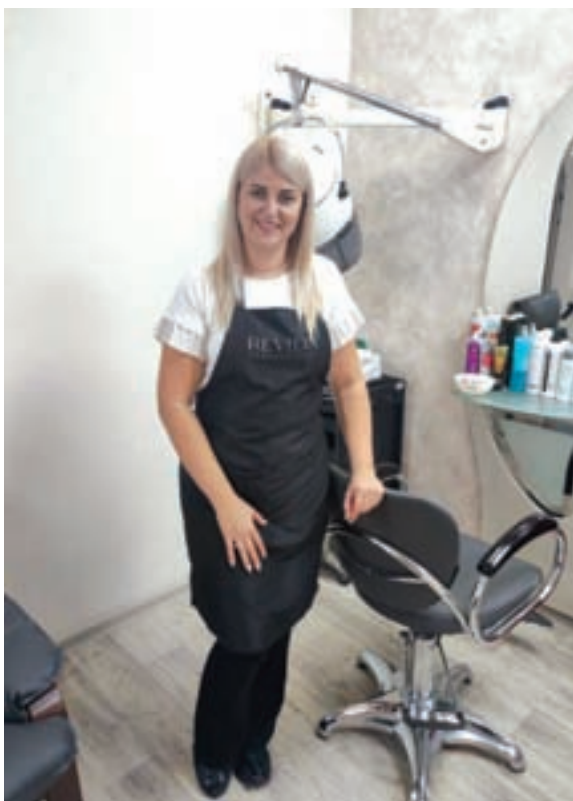
Slavica by S

Prekretnica u njezinoj karijeri dogodila se u siječnju 2015. godine kada je preuzela vođenje salona od tete, koja je otišla u mirovinu. Sanja je tom odlukom zakoračila u poduzetničke vode, a sada, devet godina kasnije, kaže kako je to bila izvrsna odluka.

»Salon je već etablirano mjesto gdje su klijentice dobro upoznate s kvalitetom našega rada. Stoga smo odlučile raditi u dvije smjene kako bismo bile dostupne klijenticama u svako doba dana, jer im želimo pružiti vrhunsku uslugu kad god im to odgovara. Trenutačno nas ima dvije frizerke u salonu i jedna kozmetičarka, iako imamo još jednu praznu frizersku stolicu. Razmišljali smo o uvođenju manikure i pedikure, ali se još nismo odlučili na taj korak. Kolegica koja je kozmetičarka uvijek radi u smjeni sa mnom, tako smo navikle. Odlično funkcioniramo nas tri, pravi smo tim i odluke o investicijama koje se tiču salona donosimo zajedno jer, na kraju krajeva, nas tri provodimo najviše vremena u njemu. Trudimo se zadržati cijene naših usluga u granicama normale, bez obzira na povećane troškove ulaganja. Cilj nam je omogućiti svakoj ženi da dođe i napravi frizuru kakvu želi kako bi se pokazala u svom najboljem svjetlu. Zato kolegica i ja pohađamo razne seminare kako bismo pratili nove trendove, frizure i tehnike. Kontinuirano usavršavanje neizostavni je dio svakog posla«, nastavlja Sanja.

Dodaje kako, unatoč svim tim novim trendovima, mnoge klijentice koje jednom pronađu svoj *look*, ne žele eksperimentirati s drugačijim stilovima.

»Posao kojim se bavim također je jedna vrsta ljubavi. Kada dođem u salon, dobro se osjećam, nasmijana sam i trudim se prenijeti samo pozitivnu energiju svima koji sjednu ispred mene u tu stolicu. Šalimo se, razmjenjujemo iskustva, recepte, pričamo o smiješnim situacijama koje su se dogodile od posljednjeg posjeta salonu. Stvarno su mi sve moje klijentice iznimno drage. Naravno, bude tu i težih, ozbiljnijih tema, ali nekako svi više vole pričati o lijepim stvarima u životu. Ponekad se osjećam kao da smo kolegica i ja poput psihologinja – moramo procijeniti raspoloženje osobe koja nam dolazi i potruditi se da, nakon završene frizure, izađe iz salona s osmijehom na licu. Vikendima nam je najveća gužva zbog raznih svadbi i proslava, pa radimo i prekovremeno kako bismo postigli sve«, priča nam Miljački.

Problemi – neizostavni dio poslovanja

Čak ni u poslu koji se tiče uljepšavanja drugih nije uvijek sve lako i lijepo. Naša sugovornica ističe kako su porezi i doprinosi u porastu, cijena materijala raste iz godine u godinu, a režijski troškovi nisu zanemarivi. Profesionalna frizerska oprema znatno je skuplja od kućnih verzija tih aparata; sve su to stavke koje utječu na profit na kraju dana.

»Najveći problem u poslovanju dogodio mi se tijekom mojih porodiljnih dopusta. U Srbiji žene poduzetnice mogu ostvariti pravo na porodiljni dopust, no postoje određene specifičnosti i izazovi u odnosu na one koje su zaposlene kod poslodavaca. Kada sam rodila prvo dijete, imala sam prekid u radnom stažu zbog godine dana provedene kod kuće. S drugim djetetom primala sam

18.000 dinara, što mi je bila plaća, ali sam taj iznos odmah vratila nazad jer sam toliko plaćala poreze i doprinose, budući da sam odlučila ne prekinuti radni staž ponovno. Sve žene koje su zaposlene imaju pravo na plaćeni porodiljni dopust, a žene poduzetnice taj benefit nemaju. Po meni, nije u redu što smo na taj način zakinite. Imam kolegice koje nemaju zaposlenih u svojim salonima, nakon poroda zamrzavale su djelatnost i tako ostvarile pravo na punu naknadu, tj. plaću koju im je država uplaćivala kao i svim drugim ženama. Kod mene to nije slučaj, nisam mogla privremeno zatvoriti firmu, pa se računalo kao da meni kolegice zarađuju plaću, što naravno nije slučaj. Iako zakon priznaje poduzeticama pravo na porodiljni dopust, njegova primjena i procedure složeni-

ji su nego kod zaposlenih žena, što može predstavljati dodatni izazov za poduzetnice. Ponekad pomislim kako bi mi bilo lakše biti obična radnica, jer bih tako ostvarila veća prava. Samo zahvaljujući pomoći supruga uspjeli smo prebroditi taj period kada nisam radila. Drugu vrstu problema osjetili smo za vrijeme pandemije koronavirusa. Morali smo poštovati razne mjere, ograničiti broj ljudi u salonu, ljudi su se bojali zaraze, a ni nama nije bilo svejedno. Inače polažemo veliku pažnju na čistoću prostora i dezinfekciju alata, ali tada je sve bilo vanredno. Jedina dobra stvar je što su klijentice nakon korone naučile rezervirati svoje termine, čime smo izbjegli preklapanja i čekanja u salonu«, zaključuje Sanja Miljački.

Ivan Ušumović

VII. MEĐUNARODNI FESTIVAL TRADICIJSKOG PJEVANJA

05.10.2024. u 18 sati

HKC "BUNJEVAČKO KOLO"
PRERADOVIĆEVA 4, SUBOTICA

Opera Narodnog pozorišta gostovala u Zagrebu

ZAGREB – Najnovijom produkcijom *Simon Bokanegra* ansambl Opere Narodnog pozorišta u Beogradu zatvorio je drugo izdanje *Zagrebačkog opernog festivala*, koje organizira Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu. Značaj ovog gostovanja ogleda se i u tome što je ovo prvi put poslije 42 godine da Opera srpskog nacionalnog teatra nastupa na sceni vodećeg kazališta u Hrvatskoj. Na ovogodišnjoj manifestaciji u Zagrebu izvedene su i opere iz Hrvatske, Poljske, Slovenije i Španjolske.

Tavankutski festival voća

TAVANKUT – XIV. *Tavankutski festival voća* i autohtonih rukotvorina bit će održan u subotu, 28. rujna, na Etno salašu *Balažević*, s početkom u 10 sati. Manifestacija je posvećena predstavljanju privrednih potencijala i

proizvoda, autentičnih rukotvorina, kao i proizvoda starih zanata. Osim revijalne izložbe, za posjetitelje se već tradicionalno organizira bogata gastro ponuda, a sve će zabavljati tamburaški sastav *Amanet*.

Festival bunjevački pisama u Subotici

SUBOTICA – 24. *Festival bunjevački pisama* bit će održan u nedjelju, 29. rujna, u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici. Na festivalu će biti izvedene nove autorske pjesme pisane u duhu glazbe bunjevačkih Hrvata. Ulaznice po cijeni 350 dinara mogu se kupiti u Tamburaškoj kući (Ulica Vladimira Gortana 23) ili rezervirati putem telefona 063/808-78-36. Također, moći će se kupiti i na ulazu pred koncert. Početak je u 19 sati. Organizator je HGU *Festival bunjevački pisama*.

CROz kuhinje Vojvodine u Petrovaradinu

PETROVARADIN – HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina organizira u nedjelju, 29. rujna, gastronomsku manifestaciju *CROz kuhinje Vojvodine*, čiji je cilj upoznavanje, povezivanje i promoviranje kulinarske kulture hrvatske zajednice u Vojvodini. Program manifestacije održava se u dvorištu Dobrovoljnog vatrogasnog društva Petrovaradin (Ulica Pavla Jurišića Šturma 2), a počinje u 14 sati. Kulinarske specijalitete Hrvata u Vojvodini pripremit će i predstaviti ekipe iz Srijema, Banata i Bačke te gosti iz Hrvatske. Goste će zabavljati tamburaški orkestri HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina i *Ladan Špricer* iz Golubinaca.

Festival tradicijskog pjevanja u Subotici

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* organizira VII. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja koji će biti održan u subotu, 5. listopada, u Velikoj dvorani Centra u Subotici. Festival je natjecateljskog karaktera, a odluku o dodjeli nagrada i specijalnih priznanja donosi stručni žiri. Početak je u 18 sati.

Mikini dani u Beregu

BEREG – HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* 30. puta organizira *Mikine dane*, festival tambure i folklora, koji će biti održan u subotu, 5. listopada, na Ljetnoj pozornici u Beregu, s početkom u 17 sati. Ove godine Društvo obilježava i 97. obljetnicu postojanja.

Bogatstvo kultura kao inspiracija

»Nama je ova manifestacija od velikog značaja jer smo htjeli povezati niti s drugim ljudima i drugim kulturama i da u ovom prostoru stvorimo bogatstvo različitosti«, istaknula je voditeljica Kreativne sekcije Veronika Živanović

U organizaciji Hrvatske čitaonice *Fischer* u katoličkoj porti Presvetog Trojstva u Surčinu 22. rujna održano je četvrto *Jesenje prelo u Surčinu*. Prvu izložbu starih rukotvorina Kreativna sekcija surčinske udruge organizirala je u listopadu 2018. godine. Od tada se održava svake godine. Izložba pod nazivom »Iz ormar naših baka« 2021. godine prerasla je u širu manifestaciju *Jesenje prelo u Surčinu*, na kojoj gosti prela također predstavljaju svoju kulturu.

Radom opravdali cilj

Vođeni motom da je različitost bit života, izvor ljepote i snage te da se različite kulturne vrijednosti međusobno nadopunjuju, gosti prela, prijatelji surčinske udruge predstavnici su više nacionalnih zajednica koji čuvaju svoju kulturnu baštinu. Ove godine su kroz kulturno-umjetnički program i raznolike štandove gdje su bile izložene rukotvorine, gastronomski specijaliteti i nošnje, sudjelovali, osim domaćina, muška pjevačka skupina *Grabarčani* iz Grabarja (Hrvatska), ženska pjevačka skupina *Prele* HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, **Jelena i Petar Narančić** iz Stare Pazove, Udruženje žena *Surčinke* iz Surčina, Udruženje makedonsko-srpskog prijateljstva

Šar planina iz Beograda, Udruženje *Ratislav Blagojević i Gledanice* također iz Beograda, Udruženje *Perla* i Slovačka evangelička crkva iz Boljevac te Vinarija *Majetić* iz Surčina, *Savić sir* iz Boljevac i **Marjenka Kozlina** iz Stare Pazove.

»Manifestacija je kroz četiri godine postojanja opravdala svoj cilj. Ljudi su se počeli sami javljati i interesirati kada će biti *Jesenje prelo*. Zbog malog prostora ne možemo primiti sve ljude koji bi željeli doći, ali već sljedeće godine planiramo ispuniti želju svima koji su ove godine željeli biti s nama. Nama je ova manifestacija od velikog značaja jer smo htjeli povezati niti s drugim ljudima i drugim kulturama i da u ovom prostoru stvorimo bogatstvo različitosti«, istaknula je voditeljica Kreativne sekcije **Veronika Živanović**.

Dojmovi sudionika

Ove godine prvi put u Surčinu je gostovala muška pjevačka skupina *Grabarčani* iz Grabarja u Hrvatskoj.

»Njeguemo tradicijske običaje i stare napjeve i nastojimo promovirati naš kraj, našu Slavoniju i sve ono što se tamo događa. Suradnja udruga iz Hrvatske s hrvatskim udrugama u Srbiji od velikog je značaja, ponajprije da se

promovira kultura i baština koju nasljeđujemo od naših predaka, da ne ode u zaborav i da se ljudi različitih naroda i kultura susreću i da imaju nešto zajedničko», izjavio je predsjednik muške pjevačke skupine iz Grabarja **Nenad Trčka**.

Voditeljica **Prelja Ines Bajić** istaknula je značaj suradnje s hrvatskim udrugama u Srijemu.

»Drago nam je što smo gosti u Surčinu i što možemo uveličati manifestaciju. Puno nam znači suradnja s drugim hrvatskim udrugama i nadam se da ćemo ju nastaviti. Uvijek volimo vidjeti i upoznati se s raznim kulturama i nošnjama, zajedno se veseliti i pjevati. Vjerujem da su nam ciljevi isti iako smo s različitih strana. Najvažnije

nam je očuvati tradiciju da se ne zaboravi i da je prenesemo na buduća pokoljenja.«

Sudionicima su uručene zahvalnice i nagrade na temu kulturne baštine u suvremenoj formi. Uslijedilo je druženje uz degustaciju gastronomskih specijaliteta. Manifestaciji su, među ostalim, nazočili i predsjednik Općine Surčin **Stevan Šuša**, opunomoćena ministrica u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu **Davorka Velecki Čičak**, članica Odbora HNV-a za kulturu **Silvija Miković** i predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković**.

S. D.

Natječaj za nagrade KCV-a *Miloš Crnjanski*

Kulturni centar Vojvodine *Miloš Crnjanski* raspisao je Natječaj za dodjelu četiri godišnje nagrade za stvaralačke rezultate u kulturi, umjetnosti i unaprjeđivanju kulturnog života, uvažavajući sve posebnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine, navodi se u priopćenju Centra.

KCV *Miloš Crnjanski* dodjeljuje sljedeće nagrade:

Iskre kulture – dodeljuje se za suvremeno stvaralaštvo mladom autoru do 35 godina

Djelatnosti (kulturnog stvaralaštva):

- književnost (stvaralaštvo, prevodilaštvo)
- muzika (stvaralaštvo, interpretacije)
- likovne i primijenjene umjetnosti, vizualne umjetnosti i arhitektura
- scensko stvaralaštvo i interpretacija (drama, opera, balet i ples)

– kinematografija i audio-vizualno stvaralaštvo

– umjetnička fotografija

– digitalno stvaralaštvo i multimedija

Medalja kulture za multikulturalnost i interkulturalnost dodjeljuje se pojedincu u području očuvanja i razvijanja višezjezičnosti i kulturne baštine nacionalnih zajednica koje tradicionalno žive u AP Vojvodini i doprinose međusobnom uvažavanju i upoznavanju različitih jezika, kultura u Vojvodini.

Medalja kulture za očuvanje kulturnog naslijeđa dodjeljuje se za doprinos pojedincu u istraživanju, zaštiti i korištenju duhovne i materijalne kulturne baštine u AP Vojvodini.

Medalja kulture za životno djelo, tj. za ukupno stvaralaštvo/rad, dodjeljuje se pojedincu za dugogodišnje kontinuirano umjetničko stvaralaštvo, koje je obilježilo vrijeme u kom je nastajalo, predstavljajući trajno kulturno dobro AP Vojvodine.

Nagrada se sastoji od umjetničkog predmeta, diplome i novčanog iznosa.

Natječaj je otvoren do 3. studenoga 2024. godine.

Iz Kulturnog centra Vojvodine *Miloš Crnjanski* mole predlagачe da obrazložene i dokumentirane prijedloge za neku od spomenutih nagrada i uredno popunjen Prijavni list dostave u tri primjerka na adresu: Kulturni centar Vojvodine *Miloš Crnjanski*, Vojvode Putnika 2, 21101 Novi Sad, s naznakom: Za Godišnje nagrade Kulturnog centra Vojvodine *Miloš Crnjanski*. Potrebno je navesti i za koju se od spomenutih nagrada predlaže kandidat.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Uži izbor za književne nagrade

Povjerenstvo Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za izbor najbolje knjige godine, koja će dobiti nagradu koja nosi ime središnje osobe hrvatske književnosti, znanosti i publicistike iz XVIII. stoljeća **Eme-rika Pavića**, u sastavu **Ljubica Vuković Dulić**, dipl. povjesničarka i povjesničarka umjetnosti, predsjednica, te članovi **Dalibor Mergel**, dipl. etnolog-antropolog i **Davor Bašić Palković**, urednik kulture u tjedniku *Hrvatska riječ*, odlučilo je od 30 naslova u uži izbor za najbolju knjigu objavljenu tijekom 2023. godine Hrvata u Vojvodini uvrstiti njih deset.

Nagrada Emerik Pavić

Prema odluci povjerenstva, u uži izbor ušle su sljedeće knjige:

Beretić, Stjepan, *Prilozi za povijest Katoličke crkve u Bačkoj*, Subotica: Katoličko društvo *Ivan Antunović*, 2023.

Čeliković, Katarina, *Desetljeća dva : Hrvatska čitaonica Subotica : (2002. – 2022.)*, Subotica : Hrvatska čitaonica, 2023.

Dani hrvatske knjige i riječi - dani Balinta Vujkova : zbornik radova s Međunarodnog znanstveno-stručnog skupa 2022. Storytelling za djecu i odrasle - ljudi i priče, Subotica, 21. i 22. X. 2022., uredila Katarina Čeliković, Subotica : Hrvatska čitaonica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2023.

Đipanov Marijanović, Anita, *Oće rič pisma da bude*, Subotica : Hrvatska riječ, 2023.

Fragments : izbor intervjua 2003.-2022., [urednica Jasminka Dulić], Subotica : Hrvatska riječ, 2023.

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. [Knj.] 16, Malj-Mu, [glavni urednik Slaven Bačić], Subotica : Hrvatsko akademsko društvo, 2023.

Matoš, Antun Gustav, *Domovini iz tuđine*, izbor i predgovor Nevena Baštovanović, Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2023.

Pažin, Zvonimir, *Hrvatska duša Srijema*, Zagreb : Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, 2023.

Sente, Marko, *Ambulanta Palić*, Subotica : Matica hrvatska, 2023.

Vujkov, Balint, *Resto i Tumač*, [izbor Zlatko Romić ; knjigu uredila Katarina Čeliković], Hrvatska čitaonica, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2023.

Nagrada Iso Velikanović

Međunarodno povjerenstvo za trijernalnu nagradu za najbolju knjigu proze *Iso Velikanović* za razdoblje 2021.-2023., koje čine predsjednica **Klara Dulić Ševčić**, master prof. jezika i književnosti iz Subotice, te članovi književnik **Mirko Čurić** iz Đakova i **Mirjana Crnković Horvat**, master edukacije filozofije i master edukacije hrvatskog jezika i književnosti, odlučilo je da u uži izbor uvrsti sljedeće knjige:

Kopunović, Mirko, *Fajrunt u Istarskoj ulici*, Subotica : Inovativna mreža, 2022.

Prčić, Dražen, *Advokat : roman o Subotici*, Subotica : 1909. Minerva, 2021.

Rudić, Blaženka, *Ispunjeno vrijeme : priče o nama*, Subotica : Katoličko društvo *Ivan Antunović* ; Korčula : Sestre dominikanke. Kongregacija svetih Anđela Čuvara, 2022.

Obje nagrade bit će svečano uručene 11. listopada u okviru *Dana hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova* u Subotici. Osim diplome i plakete, nagrade imaju i svoj novčani iznos.

H. R.

Mitrovčani na poznatoj manifestaciji

HKC Srijem na Vinkovačkim jesenima

Hrvatski kulturni centar *Srijem* – Hrvatski dom iz Srijemske Mitrovice sudjelovao je na nedavno održanim 59. *Vinkovačkim jesenima*. Predsjednik HKC-a **Krunoslav Đaković** kaže kako im je bila velika čast sudjelovati na toj najvećoj manifestaciji hrvatskog folklor. Mitrovčani su nastupili među više desetaka KUD-ova iz Hrvatske i inozemstva.

»Nama je svaki nastup jednako važan. Uvijek se pokušavamo predstaviti u najboljem svjetlu. Svakako da se za neke nastupe moramo više i ozbiljnije pripremati. *Vinkovačke jeseni* su sigurno najveća manifestacija hrvatskog tradicijskog folklor a i zbog toga nam je velika čast što smo bili pozvani i što smo mogli nastupiti na takvoj manifestaciji. Pored toga što nas puno ljudi vidi i primijeti naš rad, na ovako velikoj manifestaciji susretnemo i druge udruge i steknemo prijateljstva i poznanstva preko kojih onda možemo još bolje raditi i djelovati«, navodi Krunoslav Đaković.

Gostovanja u Hrvatskoj su im, kako kaže, iznimno važna u smislu predstavljanja baštine Hrvata iz Srijema, ali i iz drugih razloga.

»Publika u Hrvatskoj često nije svjesna kulturno-društvenog bogatstva Hrvata u Srijemu. Drugi, možda još važniji razlog, jeste da naši članovi, uglavnom mladi, vide kako žive i čuvaju svoju kulturu Hrvati u Hrvatskoj i izvan Hrvatske. To se može doživjeti samo na ovakvim manifestacijama gdje se ljudi ujedno mogu upoznati i povezati.«

Za HKC *Srijem* ovo je treći puta da su bili na *Vinkovačkim jesenima*. Nastupili su s igrama iz Srijema.

»Naši igrači i svirači cijele godine ozbiljno se pripremaju za nastupe, a onda pred ovako velike manifestacije još dodatno uložimo napore da usavršimo svoj nastup. Mislim da je sam nastup bio izvrstan, ali da je i ono što je bilo 'iza scene' bilo jako lijepo i korisno. Suradnju s udrugama kulture u Vukovarsko-srijemskoj županiji, a i dalje u Hrvatskoj, želimo nastaviti i proširiti. Već prije *Vinkovačkih jeseni* smo imali ugovorene neke nastupe u Hrvatskoj, a sada smo već dobili i pozive za neke druge. Trudit ćemo se da i dalje što bolje predstavljamo kulturu srijemskih Hrvata i učvršćujemo veze s Hrvatima u Hrvatskoj i šire«, kaže Đaković.

S. D.

Predstavljena i frizura iz Monoštora

KUDH *Bodrog* iz Monoštora sudjelovao je u programu *Etno frizure svijeta* u sklopu 59. *Vinkovačkih jeseni*. Članica udruge **Miljana Kovač Gladović** predstavila je svečano žensko ogjavlje iz Monoštora na dan posljednje nedjelje – navišćivanja – kakvo se u selu izrađivalo do šezdesetih godina 20. stoljeća.

»Ovakve frizure su se radile posljednjeg tjedna prije vjenčanja, budući da su se Šokci vjenčavali ponekad i radnim danima. Interesantna je činjenica da se ovakva komplicirana frizura u Monošturu izrađivala do sredine 20. stoljeća i od tada nigdje nismo imali priliku vidjeti ovakvu izradu frizure. Drugim rječima, Miljana je uspjela rekreirati, nakon nekoliko desetljeća tu tradicijsku frizuru«, kaže predsjednica udruge *Bodrog* **Anita Đipanov Marijanović**.

Međugorje dobilo status *nihil obstat*

Proteklih tjedan dana, točnije od 19. rujna, govori se o tome kako je papa **Franjo** Međugorju dodijelio status *nihil obstat* (ništa ne priječi) što predstavlja najpoznatiji stupanj procjene nekog ukazanja ili duhovnog fenomena.

Dokument Dikasterija za nauk vjere (najviše tijelo Katoličke crkve za pitanje nauke i morala) koji je papa **Franjo** odobrio u svibnju iznio je svoju Notu o duhovnom iskustvu vezanom za Međugorje.

»Stigao je trenutak da se zaključi duga i složena povijest oko duhovnih fenomena Međugorja«. Tim riječima započinje Nota koju je potpisao pročelnik Dikasterija za nauk vjere kardinal **Víctor Manuel Fernández**. U ovom tekstu prepoznaje se vrijednost duhovnih plodova povezanih s međugorskim iskustvom, ovlašćujući vjernike da ga se pridržavaju budući da su se »dogodili brojni pozitivni plodovi i nisu se među Božjim narodom proširili nikakvi negativni ili rizični učinci«.

Njime se ne izriče sud o nadnaravnosti nekog događaja – ovdje konkretno o ukazanju Blažene Djevice Marije djeci 1981. godine u Međugorju, već se prepoznaju »pozitivni plodovi« Duha Svetoga. Dakle, ne govori o nadnaravnosti, ali priznaje obilne duhovne plodove vezane za župu-svetište Kraljice mira te daje uglavnom pozitivno mišljenje o porukama, iako uz nekoliko pojašnjenja.

Iako to ne podrazumijeva proglašenje nadnaravnosti, i podsjećajući da nitko nije obavezan vjerovati u to, dekret koji je izdao mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski **Petar Palić** u dogovoru sa Svetom Stolicom – upućuje da vjernici »mogu putem te duhovne ponude dobiti pozitivan poticaj za svoj kršćanski život te dopušta javno štovanje«.

Crkvene vlasti u mjestima gdje je takvo iskustvo prisutno, pozvane su cijeniti pastoralnu vrijednost i »također promicati širenje te duhovne ponude«. Dikasterij na kraju potiče one koji idu u Međugorje »da prihvate kako se na hodočašće ne ide radi susreta s navodnim vidiocima, nego radi susreta s Marijom, Kraljicom mira«.

U Noti o duhovnom iskustvu vezanom za Međugorje opisani su pozitivni plodovi tog duhovnog fenomena, među kojima stoji da se ističe bogat pastoralni i duhovni program u župi, seminari, *Mladifest*, duhovne vježbe, hodočašća, ali i karitativne inicijative vezane za različite zajednice i udruge, posebno za one koje se brinu za siročad, ovisnike o drogama, alkoholičare, mlade s različitim problemima, osobe s invaliditetom.

Poštanska markica Beogradske nadbiskupije

Na dan proslave 100. obljetnice ponovne uspostave Beogradske nadbiskupije, 17. rujna, Pošta Srbije objavila je prigodnu poštansku markicu.

Tekst za markicu, koji prenosi Beogradska nadbiskupija glasi: Sklapanjem Konkordata između Svete Stolice i Kraljevine Srbije 1914. godine predviđeno je osnivanje nadbiskupije sa sjedištem u Beogradu, do kojeg je došlo deset godina kasnije. Prvi nadbiskup Beogradske nadbiskupije bio je **Rafael Rodić**, koji je na službu imenovan 29. listopada 1924. godine.

Danas Beogradska nadbiskupija, na čijem je čelu od 5. studenoga 2022. go-

dine nadbiskup **Ladislav Német**, obuhvaća Srbiju bez Vojvodine i broji oko 25.000 vjernika. Ingerenciji ove nad-

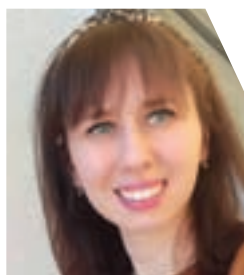
biskupije pripadaju i Subotička i Zrenjaninska biskupija. Sjedište Beogradske nadbiskupije nalazi se u zgradi bivšeg Austrougarskog poslanstva, koja je sagrađena 1884. godine i spada u red značajnijih arhitektonskih dostignuća u Beogradu u 19. stoljeću. Jednokatna zgrada Beogradske nadbiskupije, zajedno s kapelom iz 1888. godine, vrtom i zgradom župnog ureda iz 1926. godine, čini jedinstvenu prostorno-funkcionalnu cjelinu i ima status spomenika kulture.

Također, od posebnog značaja se ističe: »Prisustvo mnogih mladih, mladih parova i odraslih koji u Međugorju preko Gospe nanovo otkrivaju kršćansku vjeru«.

»Za razliku od drugih mjesta štovanja povezanih s ukazanjima čini se da osobe idu u Međugorje nadasve kako bi obnovile svoju vjeru, radije nego zbog preciznih i konkretnih razloga; zabilježena je čak i prisutnost grupa pravoslavnih kršćana i muslimana«, navodi Dikasterij, zaključivši da se Međugorje »doživljava kao prostor velikog mira, sabranosti, iskrene i duhovne pobožnosti koja se brzo i lako širi«.

prema: Vatican News, Bitno.net i IKA
priredila: Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vječni život i materijalno blagostanje

Svaki vjernik zna da je ovaj život tek prolazna stvarnost kroz koju idemo k vječnosti. Ipak, na to se zaboravlja, ne namjerno, nego upadanjem u kolotečine ovoga života. Svijet nas lako okupira tekućim problemima, osobito one koji posjeduju imanje, te im se otvaraju prilike za povećavanje imetka. Tada se lako sva životna stremljenja usmjeravaju k stjecanju većeg imetka, a tako se lako zanemaruje vjera, jer sve manje vremena za nju ostaje, a i zaboravlja se koliko je na ovome svijetu sve prolazno, vječno je ono što nas čeka poslije smrti. U toj trci za ostvarivanje materijalne sigurnosti i osiguravanja što lagodnijeg života čovjek, udaljen od Boga, podliježe različitim kušnjama, upada u brojne grijehe, te ugrožava onaj pravi život, život s Bogom. Zato svetopisamski tekstovi često upozoravaju da trka za materijalnim teško može ići zajedno s onim na što nas Krist poziva, zbog čovjekove slabosti i sklonosti grijehu. Tako i sveti Jakov u svojoj poslanici opominje bogataše, kako ne bi zbog svojega bogatstva protratili priliku da se raduju s Bogom u raj (usp. Jak 5, 1-6).

Opomena

Jakov opominje sve one koji su, iako vjernici, suviše odlutali na svjetovnu stranu, te zaboravili na nauk Gospodinov i po njemu ne žive. Njegova opomena zvuči strogo, ali je i posljedica njihova načina života teška: svakoga tko na pravi način ne koristi svoje bogatstvo stići će Božji sud. Ni ovaj svetopisamski ulomak niti jedan drugi ne kaže da su bogataši krivi jer su bogati, već su zbog svojega bogatstva više izloženi nekim kušnjama. Gotovo uvijek uz materijalno bogatstvo ide i osjećaj lažne sigurnosti te želja za moći. Ta želja narušava čovjekov odnos s drugim ljudima, loše se ophodi prema drugima, osobito onima koji su od njega slabijeg imovinskog stanja.

U odnosu na njih bogati se osjećaju superiorniji i uzimaju za pravo da se tako prema njima i ponašaju. Tako, koga god bogatstvo navodi na grijehe, podnijet će i zasluženu kaznu, te ih treba opomenuti: »De sada, bogataši, proplačite i zakukajte zbog nevolja koje će vas zadesiti!« (Jak 5,1). Pisac ovom opomenom želi bogatog kršćanina navesti na promišljanje, želi ga potaknuti da uoči svoje grijehe i propuste, te se pokaje, kako ga ne bi zaista stigla kazna u vječnosti, kada više nema mogućnosti za promjene. Jer, prava je ludost precjenjivati vrijednost bogatstva, te ga grozničavo pokušati steći. Obmana u kojoj imućan čovjek živi je da će njegovo blagostanje trajati zauvijek. I što duže živi u toj obmani veće su šanse da će ga na kraju zadesiti nevolje. U tim nevoljama bogatstvo im ne može pomoći, jer ono pred Bogom nema nikakvu vrijednost. Bogu će na kraju našega života biti važno koliko je bogatstvo našeg duha, a sve materijalno što smo stekli propast će.

Što s imetkom?

Od svega za čim u ovome životu težimo, samo ono duhovno ostaje da pred Boga ponesemo. »Bogatstvo vam istrunu, haljine vaše postadoše hrana moljcima, zlato vam i srebro zarđa ...!« (Jak 1,2-3). Da se Jakovljeva upozorenja ne bi ostvarila, imetak koji stječemo trebamo upotrijebiti na pravi način. On nije svrha samome sebi, već onaj koji ga ima treba ga iskoristiti za dobro onoga koji oskudijeva. Da nam bogatstvo ne bude povod da s visoka gledamo brata u neimaštini, tvrda srca i škrte ruke, nego da nam bude sredstvo po kojem ćemo pokazati da smo Kristovi, kao u prvim kršćanskim vremenima. Jer sve materijalno propast će, a ne trebamo i mi s njim propasti nego ga upotrijebiti kao stepenicu do Neba.

200 godina crkve u Hrtkovcima

Župna crkva sv. Klementa u Hrtkovcima 5. listopada obilježiti će 200 godina postojanja. Svečano misno slavlje u 11 sati predvodit će biskup Srijemske biskupije mons. **Fabijan Svalina**.

HosanaFest

Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest* pod geslom »Uzroče naše radosti« bit će održan 6. listopada u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice je 250 dinara, a izvođači će dan ranije imati duhovnu obnovu i pripremu za sam festival.

Srebrni jubilej vlč. Marinka Stantića

Za 25 godina svećeništva vlč. dr. **Marinko Stantić** zahvalit će Bogu u nedjelju, 27. listopada, u crkvi Srca Isusova u Tavankutu. Misno slavlje predvodit će jubilarac, a početak je u 16 sati.

Događanja na Bunariću

Biskupijsko svetište Gospe od suza otvoreno je tijekom cijele godine, a organizirane pobožnosti završavaju se 8. listopada na blagdan Kraljice krunice, kada će se u 16.30 moliti krunica, a u 17 sati bit će služena sveta misa.

Katoličke crkve u Beogradu – u povijesti i sadašnjosti (I.)

Beogradska katedrala i *Marijanum*

»Kada sam došao prije pet godina, meni je bilo bitno staviti cijeli ovaj kompleks na noge. On je bio gubitaš i Biskupija je svake godine morala izdvojiti velika sredstva, koja praktički nije imala, da bi platila režije i održavala ga. Mi sada praktički imamo u kompleksu s vrtićem, pastoralnim centrom, konakom Stella i župom uposlenih 50 osoba«, kaže vlč. Mihael Sokol

Župa Uznesenja Blažene Djevice Marije u Beogradu nalazi se u dijelu grada zvanom Neimar, a župna crkva u Hadži Milentijevoj ulici broj 75. Osim tog dijela grada, župa obuhvaća i Voždovac, naselje Braće Jerković, Medaković. Uz katedralu je i *Marijanum* koji obuhvaća Pastoralni centar, hotel, restoran, vrtić, te je obnovom crkve i *Marijanuma* napravljen kompleks koji čini jednu samoodrživu cjelinu.

Crkva koja je trebala povezati Francusku i Jugoslaviju

Katolička crkva bila je prisutna u Beogradu još od prije turskih vremena. Prvi franjevački samostan bio je na Kalemegdanu i još postoje njegovi temelji, ali su zatrpani, upoznaje nas s crticama iz povijesti katedralni župnik i rektor *Marijanuma* **Mihael Sokol**.

»Beogradska katedrala je iz 1936. godine. Župa je osnovana 1927. godine, kada se počela okupljati prva vjernička zajednica, a okupljali su se i francuski redovni-

ci asumpcionisti koji su došli iz Francuske. Njihova želja bila je povezati Francusku i dijelove tadašnje Jugoslavije i napraviti spomen crkvu francuskim borcima poginulim na Solunskom frontu, te prebaciti njihove posmrtnostatke u Beograd«, kaže vlč. Sokol.

Katedrala se počela graditi kao spomen crkva francuskim borcima 1936. godine, međutim nikada nije bila dovršena.

»Došao je Drugi svjetski rat, ta zamisao je propala, katedrala je nacionalizirana, bila je čak i studio Radio Beograda, poljoprivredno skladište, te i skladište streljiva. Vraćena je Katoličkoj crkvi iz nacionalizacije 1982. godine i konačno 1988. je dovršena, posvećena u župnu crkvu i uzdignuta na rang katedrale Beogradske nadbiskupije«, kaže vlč. Sokol.

Do tada je postojala jedna mala crkva uz katedralu gdje se okupljala prva zajednica.

»Kada su došli asumpcionisti napravili su ovdje drvenu kućicu u kojoj su živjeli, vremenom samostan i samostan

za časne sestre. U župi je 1934. godine bilo 304 krštenja, što znači da je župa bila itekako živa. Uglavnom su vjernici bili Hrvati, Slovenci i Francuzi koji su došli raditi na ovo područje. Nedaleko je postojala Medicinska škola braće marista, a danas je tamo Stomatološki fakultet, što je još jedan od dokaza da je Katolička crkva na ovim prostorima ostavila veliki pečat«, priča vl. Sokol.

Obnova

Katedrala nikada nije bila do kraja dovršena, a zbog vlage dvije trećine godine bogoslužje se nije moglo služiti.

»Katedrala je izgrađena na starom potoku Neimara koji je prolazio ispod katedrale i zato su podzemne vode jake. Kako su se gradile okolne kuće, te žile su se presijecale, slijevale u potok i zato je katedrala vukla vodu. Temelji su zidani samo od cigle i sva je vlaga završavala na podu katedrale, pa smo dvadesetak godina imali katedralu koja se mogla koristiti tri mjeseca u godini. Kada smo počeli sanaciju, logično je bilo u cijelom kompleksu koji nije nimalo mali, a kojega nazivamo *Marijanum* ići najprije sanirati temelje katedrale. Uradili smo vertikalnu i horizontalnu izolaciju, temelje i danas nemamo problema s vlagom. Kada smo to radili, napravili smo novo grijanje i hlađenje i to je bila ona suštinska unutarnja obnova da bismo je mogli privesti svrsi«, kaže katedralni župnik.

Uz sanaciju katedrale uređena je i kriptna koja je ispod katedrale i koja je trebala biti za pohranjivanje kostiju palih boraca Francuske na Solunskom frontu.

»Ta kriptna nikada nije zaživjela, već je nekada bila kapelica za dnevne mise. Osposobili smo je poslije 30 godina, jer je doslovno voda tekla niz zidove i napravili veliku multimedijalnu dvoranu u koju stane više od 100 ljudi. Ovdje imamo oratorij za djecu, kao i u našem dvorištu gdje se petu godinu zaredom okupi oko 70-80 djece. Imamo korizmene tribine, sada će početi vjeronauk za odrasle. Imamo i neokatekumensku zajednicu, odnosno vjernike iz svih dijelova svijeta koji djeluju ovdje u Srbiji u poslanju misionarskom evangelizacije, iz Hondurasa, Italije, Španjolske, Ekvadora pedesetak ljudi sa svojim obiteljima koje imaju više djece. Koristi se dvorana za crkvena i društvena okupljanja, a koriste je i razne udruge iz Beograda. Kao nusprodukt obnove katedrale nastao je i pastoralni centar. Ispod samog oltara nalazi se i nova kriptna, odnosno grobnice za biskupe i budući muzej koji još nije do kraja uređen. Nastojeći ćemo skupiti iz crkava ono što je ostalo unatrag 100 godina, da je vrijedno i da može biti poticaj i simbol jednog vremena, da svjedoči o prisutnosti katolika u središnjem i južnom dijelu Srbije. To se još mora dovršiti i onda bismo mogli reći da je katedrala u potpunosti obnovljena i prilagođena povijesnim činjenicama i današnjem vremenu«, kaže vlč. Sokol.

Vjernika je malo i od njihovih darova obnova ne bi bila moguća, već je najveći dio sredstava stigao od donatora.

»Zahvalan sam donatorima, prije svega Katoličkoj crkvi iz Njemačke, *Renovabisu*, Američkoj biskupskoj konferenciji, pojedinim biskupijama iz Hrvatske, Italije, pa

Papa Ivan XXIII. u Beogradu

U dvorištu je velika bista pape **Ivana XXIII.** po kome ime nosi i Pastoralni centar.

»Kada je papa bio nuncij u Ugarskoj i Turskoj, putovao je kroz Beograd vlakom do Rima. U Beogradu bi se zaustavljao dan-dva da bi odmorio, a najčešće je odmarao ili ovdje ili u zemunskoj župi. Ovdje je u našoj župnoj kući spavao desetak puta i bilo je logično da naš pastoralni centar nazovemo po njemu i ostavimo trajni spomen na njega. I sada ću ja biti malo provokativan i reći ću da smo se usudili dovesti papu u Beograd«, kaže vlč. Sokol.

čak nam je s većim iznosom novca pomogla i Nadbiskupija Seul iz Južne Koreje. Katedrala i *Marijanum* ne bi bili obnovljeni bez Grada Beograda i sredstava iz države. Srbija je prepoznala da Katolička crkva pridonosi kulturi naroda koji ovdje žive«, kaže vlč. Sokol.

Orgulje

Orgulje u beogradskoj katedrali postavljene su 2000. godine, a sagradila ih je talijanska firma *Zanetti* i to su po svojoj registraciji, po manualima najveće orgulje u Srbiji.

»Veće su samo one u Domu sindikata koje nisu u uporabi više od 30 godina. Već 24 godine u katedrali se

održava Festival orgulja na kome nastupaju eminentna imena orguljaša iz čitavog svijeta. Tada je katedrala najposjećenija. Ove godine je koncerte u desetak dana posjetilo više od 1.000 ljudi. Od 300 do 500 ljudi bude na koncertu. Orgulje imaju veliku važnost. One uveličavaju naše liturgijsko slavlje svake nedjelje sa zborom koji povremeno pjeva u katedrali«, kaže vlč. Sokol i dodaje da se u katedrali godišnje održi oko 50 različitih koncerata.

Pastoralni centar, vrtić, hotel, restoran

Uz katedralu se nalazi i zgrada prve crkve; zato postoji mali i veliki zvonik. U starom, malom zvoniku su smještene i zvona. Mali zvonik je spojen sa zgradom stare crkve koja je kada je crkva postala katedrala 1988., pretvorena u dom za mlade. Vremenom je ta kuća prilično oronula, a poslije obnove u njoj je pastoralni centar.

»Napravili smo i smještajne kapacitete u našem konaku koji može prihvatiti 54 osobe. U prizemlju je restoran s kuhinjom i sve druge prostorije da bismo mogli održavati jedan takav objekt. U starom samostanu asumpcionista smješten je i vrtić, i to je prvi privatni vrtić osnovan, zamislite, 1991. godine, kada je to bilo gotovo nemoguće – vrtić u dvorištu Katoličke crkve. Njega je osnovao pokret fokolara koji djeluje u Srbiji. Fokolari su ovdje došli 80-ih godina i počeli se brinuti o čuvanju diplomatske djece koji su dolazili u Katoličku crkvu, a kasnije je to preraslo u vrtić. Svake godine upisuje se između 70 i 100 djece, ali na žalost sve je manje katoličke djece, možda desetak godišnje. To je jedini frankofoni vrtić u Srbiji, kao uspomena na redovnike Francuze koji su osnovali cijeli ovaj kompleks. Uz sam vrtić je župna kuća, koja je bila zapuštena, jer nije bilo financijskih sredstava za njezinu obnovu«, kaže vlč. Sokol i dodaje da je župna kuća konačno

obnovljena ove godine i u njoj žive četiri svećenika: Hrvat, Slovak, Poljak i Mađar.

»Kada sam došao prije pet godina, meni je bilo bitno staviti cijeli ovaj kompleks na noge. On je bio gubitaš i Biskupija je svake godine morala izdvojiti velika sredstva, koja praktički nije imala, da bi platila režije i održavala ga. Mi sada u kompleksu s vrtićem, pastoralnim centrom, konakom *Stella* i župom imamo uposlenih 50 osoba. Dobili smo, pa i mi darujemo drugima«, kaže vlč. Sokol.

Vrata *Marijanuma* otvorena su za potrebe svih bolesnih koji dolaze na liječenje, koji nikada nisu morali ništa platiti. Z. V.

Bajrakli džamija nekadašnja katedrala

»Prva katedrala u Beogradu bila je crkva Krista Kralja u centru grada koja je katedrala bila do 1988. godine. Starija katedrala za koju mnogi ne znaju je Bajrakli džamija. Ona je najprije bila katedrala, prodorom Turaka postala je džamija, oslobođenjem od Turaka ponovo katedrala i padom Beograda pod Turke ponovo postaje džamija, što ostaje do danas. Iz te katedrale u Temišvar je donesena krstionica, biskupski štap, svi notni zapisi i sve to blago je u temišvarskoj katedrali. Mi te stvari ne možemo vratiti i dogovor je da uradimo repliku te krstionice i donesemo u naš muzej«, kaže vlč. Sokol.

Narukvice

Grožđe-bal je u Sonti ove godine održan 15. rujna devedeset treći put. Nevrijeme sa sipuckavom kišicom preko cijeloga dana priječilo je defile *Grožđe-bala* kroz selo, pa se tradicijska manifestacija odigrala mahom u zatvorenom prostoru. Uobičajeno »vjenčanje« kneza i kneginje, koje se uvijek održava u mjesnoj zajednici, ovoga puta obavljeno je s matičarem u župnoj kući. Naime, pun autobus izvođača obučenih u narodne nošnje pristiglo je u crkvu na blagoslov zvona. Zvono je simbol kruha i vina, pa je tako i okićeno lozom s dvanaest kifli (peretaka) i dvanaest grozdova grožđa, a u sredini uvijek visi kobasica ili salama kao klatno.

Poznato je da Šokci za taj događaj nose najsvečanije, najkitnjastije, raznobojne narodne nošnje. Stare nošnje

pored četiri kćeri i jednog sina iz njezine se kuće uvijek čuo zvuk razboja (stativa). Razumljivo, jer trebalo je natkati plahti (*bubica*), ručnika (*taraka*) za brisanje posuđa, lica i tijela, pokrivača (*buba*), komarnika, ćilima, ćilimaca, gubera i guberaca, pokrovaca... U svim ručnim radovima bila je vješta kao i većina Šokica. Narukvice su ispletene od čvršćeg pamučnog konca, a mogle su biti i od vrlo tanke vune, a i »prisne svile«. Kad su ispletene na pet igala, vezle su se (*merkovale* poput *ljopa*, ručno pletene obuće od vune) s ukrasnim zrcima. Ova zrnca kao i razne trake, ogledalca, češljeve i pomade mogli su se kupiti od uličnih trgovaca »ilija«, ako ih nije bilo u dućanima. Narukvice nose samo ženske osobe na zapešćima obje ruke. Nose se uz najsvečaniju nošnju, *pulanku* ili

još uvijek se čuvaju i obnavljaju, a tko nema takve nošnje izrađuju se nove, kako ženske tako i muške ali od autentičnih tkanja i ostalih detalja.

Jedan od tih detalja su i ove narukvice na fotografiji. One se čuvaju u OKUD-u Ivo Lola Ribar nekoliko desetljeća (od kada su poklonjene *Lolama*). Svake godine nosi ih »kneginja« *Grožđe-bala*, može se reći jedna od dvije centralne figure ove manifestacije. Naravno, uvijek je to druga mlada osoba.

Narukvice je isplela **Pavka Karajkov, Gerina** (1891. – 1957. **Krstin, Pašina**). Stavila je svoje inicijale i godinu kada su izrađene. Pavka je bila vrlo vješta osoba; i

na vjenčanju uz šlingani i šljokicama (*pulama*) ukrašeni *plećak* (vrsta bluze) crvenu suknju od tanke čohu (*raše*) i uz kapicu na glavi. Ove narukvice se čuvaju u OKUD-u samo za kneginju *Grožđe-bala*.

Čudesan je mozaik života satkan od još čudesnijih priča – mozaičnih kockica. Pavka je ove narukvice radila 1929., kada joj se rodilo peto, najmlađe dijete – kći **Ana**. Ana je majku čuvala do upokojenja, pa je tako naslijedila i ove narukvice od nje. Anu je do kraja života njegovala kći **Marica** (r. 1958.), udana **Bačić**. Marica ih je naslijedila od svoje majke, pa tako i narukvice koje je poklonila OKUD-u Ivo Lola Ribar.

Ruža Silađev

Biskupijski susret ministranata i ministrantica u Monoštoru

Skupa i oko oltara i oko nogometa

Proteklog vikenda, 21. rujna, održan je susret ministranata i ministrantica Subotičke biskupije, hrvatskog govornog područja. Susret je održan u Monoštoru u župi sv. Petra i Pavla, a domaćin i organizator je bio vlč. **Dražen Dulić**.

Na ovom susretu sudjelovalo je oko 130 ministranata i ministrantica iz raznih mjesta: Monoštora, Bača, Plavne, Sonte, Selenče, Đurđina, Žednika, Tavankuta, Bikova, Male Bosne i iz subotičkih župa sv. Terezije Avilske (katedrala), sv. Roka, sv. Jurja, Uskrsnuća Isusova i Marije Majke Crkve.

Nakon okupljanja slijedila je kateheza u kojoj je gvardijan subotičkog franjevačkog samostana fra **Ivan Mikle-
nić** predstavio franjevački red i karizmu sv. Franje. Misno slavlje u zajedništvu s brojnim svećenicima – župnicima koji su došli podržati svoje ministrante predvodio je fra Ivan, uz sudjelovanje nekolicine ministranata.

Nakon misnog slavlja, koje je slavljeno na improviziranom oltaru, budući da su u crkvi radovi na sanaciji vlage, uslijedio je zajednički ručak, a potom sportske igre u kojima su ministranti, pa i ministrantice pokazali svoju spretnost. Natjecali su se u malom i velikom nogometu, u igranju šaha, stolnom tenisu i navlačenju konopca. Neki

su nakon ovih igara otišli s medaljama oko vrata i pokalima u ruci, a neki samo s ponosom što su sudjelovali na ovogodišnjem susretu.

Rezultati su sljedeći: u šahu prvo mjesto osvojila je župa Uskrsnuća Isusova, drugo mjesto sv. Marko Evanđelist iz Žednika a treće je pripalo župi sv. Roka. Kada je u pitanju disciplina navlačenje konopca, prvo mjesto ponijela je sv. Terezija Avilska (katedrala), drugo župa Uskrsnuća Isusova, a treće župa Presvetog Trojstva iz Male Bosne. U stolnom tenisu prva tri mjesta ponijele su subotičke župe: prvo mjesto je pripalo katedrali, drugo župi sv. Rok i treće mjesto župi sv. Jurja. Natjecanje u nogometu bilo je podijeljeno po uzrastu na mlađu i stariju ekipu, odnosno na male i velike. Kada je u pitanju nogomet za »male«, prvo mjesto ponijela je katedrala, drugo Uskrsnuće, a treće župa sv. Josipa Radnika iz Đurđina. Veliki nogomet donio je drugačiju situaciju, te je prvo mjesto ponijela župa iz Male Bosne, drugo udružene župe iz Plavne i Selenče, dok je katedrala osvojila treće mjesto.

Tako su se ministranti i ministrantice pokazali spretnima i u sportu, dok njihovu spretnost i sposobnost oko oltara već svi znaju. Domaćin susreta ministranata već treću godinu zaredom je župa u Monoštoru i njihov župnik vlč. Dulić koji kaže:

»Želja nam je da se naši ministranti okupe na jednom mjestu, druže, da se međusobno upoznaju i razmijene iskustva. Ono što je njima dodatno važno jest natjecanje u sportskim igrama. To se čeka, navija...«, priča vlč. Dulić i dodaje: »Osim toga u župi imamo spremnu ekipu ljudi kojima ne treba puno pričati, nego je samo dovoljno reći im da će nešto biti i svatko zna svoj posao. Dok to imamo i dobru volju, i susret ministranata možemo imati u Monoštoru«.

Ž. V.

Foto: Vedran Jegić

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Sunčica Barbulović**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 4. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: sviram tamburu u Glazbenoj školi

VOLIM: ježeve

NE VOLIM: zmije

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: glumica

Too optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 20. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09)

OGLAŠAVA

javni uvid studije o procjeni utjecaja na okoliš

Nositelj projekta PD »MAJNAM PRO« – doo Subotica, Ulica Vladimira Majakovskog 23/2, Subotica, podnio je zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta eksploatacije pijeska kao građevinskog materijala iz ležišta »Čavolj« kod Subotice.

Podaci i dokumentacija iz zahtjeva nositelja projekta mogu se dobiti na uvid radnim danima od 10 do 14 sati u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46) i u prostorijama Gradske uprave grada Subotica, Trg slobode br. 1, do 29. 10. 2024. godine. Za vrijeme trajanja javnog uvida zainteresirana javnost može u pismenom obliku podnijeti primjedbe i mišljenja na izloženu studiju o procjeni utjecaja na adresu Pokrajinskog tajništva.

U cilju organiziranja uvjeta za održavanje javne rasprave i prezentacije neophodno je da svi zainteresirani najave svoje sudjelovanje telefonskim putem +381 21 487 46 90 ili putem elektroničke pošte na e-mail: ekourb@vojvodina.gov.rs

Javna rasprava i prezentacija bit će održana 30. 10. 2024. godine u zgradi Pokrajinske vlade (prizemlje, ured br. 46) u 12 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 1. 10. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišća emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Pišem za drugaricu

Filmski i turski

Novi posao donio je još jednu novinu u moj život, a to je putovanje na posao. Provodim u automobilu oko četrdeset i pet minuta u odlasku na posao i isto toliko u povratku. Za sada me to još nije umorilo jer nije prošlo puno vremena, a i nekim nepisanim pravilom uvijek se udubim u neku temu, bilo uz neki podcast ili svoja razmišljanja. Jutros je moje razmišljanje krenulo silnom željom za putovanjem. Počela sam kovati plan kako ću cijeli raspust provesti na putu. Neka potreba za slobodom me uhvatila i ne pušta. Kako bi bilo lijepo sjesti u Fredija i otputovati gdje god ti srce želi. Moje su maštarije brzo poprimile filmske razmjere kad sam se zamislila kako objavljujem na društvenim mrežama i pozivam prijatelje da me pozovu u goste, ma gdje god bili rasuti po našem planetu. Ja bih skupljala novac za karte, a oni bi me ugošćavali. Rado bih to učinila kad bi me netko pozvao da ga posjetim.

No, zasad se neću prepustiti toj ideji, mada iskreno, ne znam koji je pravi razlog zašto joj odolijevam. Ali bavit ću se jednom drugom intenzivnom temom – koliko uživam kad vidim nečiju jasnu želju. Prošlog tjedna bila sam kod bivše kolegice u Segedinu kako bih zatvorila račun u banci, pozdravila svoj bivši razred i podružila se s prijateljicom. Naravno, iskoristila sam priliku i posjetila vinski festival. No, ono o čemu sam zapravo htjela pisati je opsesija moje kolegice odlaskom u Tursku. Skoro će proći godina dana, a ona i dalje priča o svojoj želji da ode. Kaže da je nešto vuče, ali ne može otkriti što točno, i s velikom radošću govori o tome. Uz želju da joj se želja uskoro ostvari, ja danas istražujem Tursku u potrazi za destinacijama koje predstavljaju skrivene bisere.

Opušteno i lagano, s puno života

Jedna od destinacija koja mi je odmah privukla pažnju je Kaputaş plaža. To nije neka velika, razvijena plaža s luk-suznim sadržajem, već mali zaljev skriven između Kaşa i Kalkana na jugu Turske. Plaža se nalazi ispod strmih litica i do nje vodi strmo stepenište, ali čim stignete dolje, očarat će vas kristalno čista tirkizna voda i predivan pijesak. Ova je plaža savršena za one koji žele pobjeći od gužve i uživati u netaknutoj prirodi. Nema mnogo turista, pa se možete opustiti i uživati u pravom, prirodnom raju.

Ako me nešto podsjeća na rajske destinacije poput Maldiva, onda je to svakako jezero Salda, poznato kao »turski Maldivi«. Ova prirodna ljepota nalazi se u jugozapadnoj Turskoj i pravo je otkriće za ljubitelje mirnih voda i bijelih plaža. Iako postaje sve popularnije među avanturistima, nije komercijalizirano poput nekih drugih poznatih turskih odmarališta. Voda je toliko čista da imate osjećaj kao da plutate u kristalnom bazenu, a okolica jezera nudi nepovijljivu priliku za opuštanje u tišini, daleko od svakodnevnog

stresa. Ako želite pronaći mir i harmoniju s prirodom, jezero Salda je savršena destinacija.

Za ljubitelje šarmantnih primorskih gradića, Alaçatı je skriveni biser smješten na egejskoj obali. Ovaj mali gradić sa svojim kamenim kućama i uskim ulicama odiše posebnim mirom i autentičnošću. Ono što mi se najviše sviđelo kod Alaçatija je njegova atmosfera – sve je nekako opušteno i lagano, a opet puno života. Iako postaje sve popularniji, još uvijek nije preplavljen turistima, što znači da možete uživati u autentičnoj turskoj kulturi i kuhinji, a da pritom ne budete dio turističkog kaosa. Mjesto je također poznato po odličnim uvjetima za surfanje na dasci, tako da avanturisti ovdje imaju još jedan razlog da ga posjete.

Kaş je mjesto koje je već zauzelo posebno mjesto u mom srcu. Ovaj ribarski gradić smješten na turskoj obali nudi sve što je potrebno za savršen bijeg od stvarnosti. Njegove predivne plaže, netaknuta priroda i autentična atmosfera čine ga idealnim za one koji se žele opustiti daleko od urbanog kaosa. Šetajući njegovim uskim ulicama i uživajući u predivnim pogledima na Egejsko more možete osjetiti pravi duh Turske. Kaş je također poznat po mogućnostima za ronjenje i istraživanje podvodnog svijeta, pa ako ste avanturistički nastrojeni, ovo je destinacija za vas.

Patara je destinacija koja spaja dvije moje velike ljubavi – prirodu i povijest. Ova plaža jedna je od najdužih u Turskoj, s kilometrima mekog pijeska, a u njezinoj blizini nalazi se značajno arheološko nalazište iz antičkog doba. Osim što možete uživati u mirnim danima na plaži, možete istražiti ruševine stare Patara koje daju poseban šarm ovom mjestu. Patara nije preplavljena turistima, što znači da možete provesti dane u opuštanju, daleko od gužve, a istovremeno naučiti nešto novo o bogatoj povijesti ove regije.

Dolina leptira

Dolina leptira, smještena u blizini Fethiyea, jedno je od najljepših mjesta za posjetiti. Ova skrivena dolina okružena je strmim liticama i prepuna je vodopada i bujne vegetacije. Što je najbolje, ovo je prirodni rezervat u kojem živi više od 100 vrsta leptira. Ako volite prirodu i tražite mir, ovo je idealno mjesto za vas. Dolina leptira nije lako dostupna, ali upravo ta udaljenost čini je savršenom destinacijom za one koji traže autentičan kontakt s prirodom.

U ovim skrivenim biserima Turske svaki ljubitelj prirode može pronaći nešto posebno.

Gorana Koporan

Uzroče naše radosti

slogan festivala

Festival hrvatskih duhovnih pjesama
HosanaFest 2024.

nedjelja, 06.10.2024. - 19,00 sati - 250 din. / 2 eura

sportska dvorana Tehničke škole "Ivan Sarić" u Subotici

pokrovitelji festivala

www.hosanafest.org

KOŠARKA

Spartak debitira u ABA ligi

Košarkaši *Spartak Office Shoesa*, prema rasporedu trebali su u Podgorici u četvrtak, 26. rujna, odigrati

Foto: www.kkspartak.rs

protiv SC-a *Derby* svoj prvi susret u ABA ligi. Veliki je to dan za povijest subotičke košarke jer je momčad iz Dudove šume debitirala u ovom prestižnom regionalnom natjecanju i tijekom ove sezone 2024.-25. igrat će protiv renomiranih momčadi iz Srbije, Hrvatske, Slovenije, Crne Gore, BiH i Dubaia.

TENIS

Povratak Marina Čilića

Zahvaljujući pozivnici organizatora, jedan od najboljih hrvatskih tenisača svih vremena, 36-godišnji **Marin Čilić** (777. na ATP ljestvici), nastupio je na ATP turniru u kineskom Hangzhou. I ne samo nastupio, nego je odličnim igrama protiv znatno mlađih suparnika uspio izboriti plasman u polufinale, što će mu na novoj ATP ljestvici donijeti značajan bodovni pomak.

POGLED S TRIBINA

Kolo sreće

Prije samo mjesec dana *Dinamo* je slovio za apsolutnog favorita za obranu naslova prvaka 1. HNL. Do 4. prvenstvenog kola imao je stopostotni učinak od isto toliko pobjeda uz gol razliku 14:2. Približavao se prvi susret u novom formatu Lige prvaka i na Maksimiru je vladalo pozitivno, optimistično ozračje. S druge strane, najveći rival *Hajduk* je u tom razdoblju upao u ozbiljne probleme na relaciji Uprava – trener **Gattuso** – **Perišić**. Sve je rezultiralo ispadanjem iz kvalifikacija Konferencijske lige protiv nekog *Ružomberoka* (domaći poraz 0:1), legenda hrvatskog nogometa Perišić je doslovno sa stupa srama otišao iz *Splita*, a *bili* su izgubili četiri boda gostujućim remijima protiv *Lokomotive* (1:1) i *Istre* (1:1). Uz sve to sportski direktor **Kalinić** je naprasno dobio otkaz, a ni Gattusova stolica nije bila najčvršća u tim trenucima. A onda je stigao najveći derbi hrvatskog nogometa. Uzgred, kolo prije *Dinamo* je napravio prvi »kiks« (ako je to propust!?) odigravši samo neodlučeno 1:1 protiv *Rijeke* na Rujevici. Na Maksimiru je zabljesnuo *Hajduk*, u svom najljepšem poletnom izdanju i fantastičnim golom svoga kapetana i alfa omega **Livaja** odnio sva tri boda za *Split*. *Dinamo* je izgubio susret, ali i prvo mjesto na tablici, a onda je stigao duel protiv bavarskog giganta u Münchenu. Aktualni hrvatski prvak doživio je najneugodniji međunarodni poraz u svojoj povijesti (2:9), a

ta nesretna »devetka« sada je rekord Lige prvaka u broju primljenih zgoditaka na jednom susretu ovoga elitnoga natjecanja. Uza sve to Zagrepčani su ekspresno smijenili trenera **Jakirovića**, a njegov pomoćnik **Perković** je nemoćno vodio momčad u Koprivnici gdje ih je *Slaven* potukao s nevjerojatnih 4:1. Na drugoj, južnijoj strani države, *Hajduk* je nošen pobjedom u derbiju zabilježio sigurnu domaću pobjedu protiv *Gorice* (4:1), te uz *Rijeku* (bolja gol razlika) drži vrh ljestvice 1. HNL s četiri boda viška u odnosu na *Dinamo*. Trener Gattuso je heroj *Splita* i cijele Dalmacije, a 20-godišnji san o naslovu ponovno živi svoju stvarnost. Takav je nogomet i njegovo kolo sreće, koje se u posljednjih mjesec dana »dobrim« okrenulo.

D. P.

Foto: HINA/ Damir SENČAR

Umotvorine

- * Sreća je odsustvo težnje ka sreći.
- * U velika obećanja uvijek treba sumnjati.
- * Najveći ljudi zauvijek ostanu djeca.

Vicevi, šale...

Pacijent:

– Doktore, svako jutro kad se probudim, gledam se u ogledalo i izgledam užasno. Što nije u redu sa mnom?

Doktor:

– Ništa, vid Vam je savršen!

Sin:

– Tata, je li istina da u nekim zemljama muž ne upozna svoju buduću ženu prije vjenčanja?

Otac:

– To ti se, sine, događa u svim zemljama.

Mudrolije

- * Najbolja škola je životno iskustvo, ali nažalost samo za dobre đake.
- * Tko prodaje maglu, dobije rosu u oči a ona se pretvori u suze.
- * Tko jednom slaže, slagat će i drugi put a kad slaže treći put – ne treba više brojati.

Aforizmi Stjepana Volarića

Vremeplov – iz naše arhive

Berežani u Lisinskom, 2007.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova) Sikirica za glavu

Oko trinaest godina sam prišla kad su Džinićevi stari pripovitali da je od Baje do Borote sve bilo Grašalković hercega, to je bio njegov spailuk, u Kačmaru bio Latinović herceg, u Aljmašu treći i svud redom spaije. Što su zemljaci bili naseliti ti su morali davat desetinu, nuz to još deset dani godišnje radit na Boroti. Bila sam dite, a dobro sam upamtila kako su pripovitali da se to zvalo urberja. Odeker su bili čobani, a kod Borote su bile Grašalkovićeve orače zemlje, zato se tamo išlo na rad.

Kako se onda živilo? Naš svit nije baš podvikivo u kolu: nek se zna čija je kuća masna! Ajak! Onda su pekli kruv od ajdine. Kad bi naši ljudi polazili na urberiju, nuz kruv su nosili malo sira i pušitog mesa, a žene koje čedu ostak kod kuće samo to pitaju:

– Jesi metio sikiricu? Neka mi se gladan vratit kad već nosiš kruva.

A brez sikirice baš bi tako bilo, jel kad je kruv od ajdine samo prinoćio, već se komad sikiricom moro odvaljivat.

Herceg na Boroti imo išpana nikog vitrovitog, a bio opak ko ledeni oblak. Prvi je ujutru usto, poslidnji lego, samo da bi što više tiro ljude da se paštridu i da ne bi ko uzo rižanj paprike el paradičke iz spaijine bašče. Svakom staje na gršu, prid njim još i kerovi podvijuđu rep.

Bio tude jedan zemljak, rugano ime mu bilo Sirdik. Kažu najviše volio bundeva kad su sirdikom zapržiće, otale dobio to rugano ime. Na poslu je prvi, al je obišenjak i kad zapneš u njegov oće i udarit, a ne gleda ko si, ne gleda di će, samo mlavi. Sirdik ni išpana nije uzimo ni u vitar dok se jedared nije dogodilo da je išpanu prdlo u pamet da se naruga sirotom zemljaku. Znao je on dobro kako se Sirdik zove pravim imenom, znao i šta mu je rugano ime, al će ko pravit se luckastiji neg što jeste i zapitat ga:

– Oš ti kazat – ne sićam se kako se zoveš.

– Gospodaru, tako i tako – Sirdik kaže svoje pravo ime.

– A nemaš ti i rugano ime?

Kaki bi obišenjak bio da se oma nije dositio da mu ovaj jamu kopa, pa će se i Sirdik pravit lud.

– Gospodaru, dobro Vi znate da imam.

– Znam el ne znam, kaži kad te ja pitam!

– Gospodaru, ta stid i sram me prid ljudima.

– Oš ti da ja okrenem na ružno?

– Nekate! Kazaću: išpan!

Od tog dana, tog minuta išpan se nije skido Sirdiku s peta, a ovaj ne spava, ne drima, gleda di će gospodara dočekat. Jedared Sirdik s ocom bio na Boroti – bili nerazdiliti, zajedno išli na urberiju – pa sidaju za užinu. Otac vadi iz torbe vrčak divenice, komadinu gužnjaka, a Sirdik latio kruv od ajdine, pa će:

– Čiča, dajte najpre sikiricu.

Išpana baš onda nano bis. On nikad nije lomio zube na crnom kruvu, ni na san mu ne pada zarad čega triba sikirica, pa misli: evo je zgoda, sa' će zapinjat u Sirdika i narugat mu se.

– Šta će ti sikirica za užinom?! Neš valjda mene u glavu?!

Sirdik skoćio, dukate ko da je izoro:

– Čiča, sad još kažite da je gospodar luckast!

– Nikad ja nisam kazo da nije.

– Čiča! Mi godinama taremo pamet čime bi ga maznili pa da ni Bog ne čuje kad mu istiramo pcećiju dušu, a škulovana glava samo pogledala i već zna da je za nju sikirica!

Pričala Manda Bačić, Bikić, r. 1890. g.

Cvjetovi mećave, 1971.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Neću...

Evo, fala Bogu, i subota došla pa sam ope' na klupčice sa baka Janjom i drugama. Posidali. Dok se još namišću baka Manda već kreće: »Čeljadi, žene drage, Marne dite naše lipo i pametno, ovo da ste čuli i vidli ne bi povirovali. Juče došla kod nas komšinica Anica, plače li plače, ko kiša«. Ni još ni završila, a baka Tonka će: »Pa šta ona ima plakat, Mando? Ta njima baš ništa u kuće ne fali. Imu novaca ko ker buva, curi priko o-ho-ho, svi radu, vozu limuzine najnovije, svake godine i po dvaput idu na morje i na te planine. Još su se i u vlast svi ponamišćali. Malo ko u selu stoji tako dobro ko oni. Ko njima šta može? Šta njima može falit da triba plakat?«. Baka Manda nastavlja: »Sve to istina što divaniš, Tonka, al bome ni ni u tom što si ti kazala sve. Ni sve ni u buđelaru, limuzinam, morju, planine, ni u vlasti«. Ni ni završila sve: »De, sad već jedanput kaži šta j' bilo«, baka Tonka će. Baka Manda namišća Maramu pa nastavlja: »Zamislite, komšinica Anica divani kako j' njevo dite, unuk Stipa, onaj što ide u treći razred niki dan ka' j' došo iz škole sav j' bisan majki reko da više neće it u škulu, da neće više it jajca kupit. Mene j' reko da mi neće više pomagat vunicu razmatat i namatat. Zamislite, čeljadi, taki mali da mu još mliko iz usti curi, balonja, sopoljivko jedan, on smije kazat neću. I da znate bome ni ni fasovo. Ni majkina ruka ni radila po dupetu, a bome ka' j' dada došo kući još mu obećo novi mobilni sam' da se pridomisli i ide u škulu. A jajca i moju vunicu niko ni ni spomenio. Dala bi ja njemu, on bi da j' po mojmu fasovo i na kukuruza klečo«. Bome, ka' j' onda skočila strina Evča: »Čeljadi, kaki se priti ditetu, ne do dragi Bog vikat na njeg, a kamo l' da fasuje. Ko j' to danaske vidio? Današke vam, čeljadi, dica imu svoja prava. Sve j' to i zapisano. Triba je poštivat, držat ji se od kuće, crkve pa do škole. I paste, ko ta dičja prava ne poštiva, a kamo l' da je malo jače prikrši, može i na sud otić, u buvare završit«. Ka' j' baka Janja onda skočila pa dreknila: »Evča, ovo ti već stoti put kažem, tebe su vrane vala mozak popile. Kaka dičja prava? Ko j' to izmislio, taj nam baš i ne misli dobro, taj reko zbogom pameti. Kadgode da si majki, dadi jel komugod starijem u kuće jel rodbine, komšiluku jel škole, kad ti šta god kažu smio odgovorit a kamo l' reć neću? Ta to nisi ni sanjat smio. Klečo bi na kukuruza dok ti se kolina ne pogulju. Dupe bi ti dada i majka našampali rukom, prutem od gunje jel kajššem. A bome u štrofu bi bili i misec dana. Kako sigranje, kaki pajtaši, sam bi ti motika čekala, kukuruzi za rukom krunjit i šta sve ni. Našli bi ti posla da ti brzo prođe volja za neću a bome i za nisam«. Baka marica će: »Jest, jest Janjo, da ti se neće poradić što ti kazano, da kažeš nisam, da zaboraviš jel da kobjage kažeš da ne znaš da j' tribalo, sorovalo bi se da se sićaš cilog života. A ka' su ti ko malom prvi put rekli da triba kazat Faljen Isus kad digod unilaziš jel sretnoš kogagod starijeg nisu moralli ponavljat dvaput«. Baka Tonka objašnjava da se i u škole znalo za »neću« i »nisam« fasovat od učitelja pa onda u druge ture i kod kuće od dade i majke kad čuju za »neću« jel »nisam«. Skoro mi nastaravili od ovog divana. Srica moja što sam ja od prve zapamtio da triba dobro slušat i pamtit šta ti divanu. A pravo da kažem imam i sricu pa imam od koga slušat.

U NEKOLIKO SLIKA

Crkve u Boki i Neuzini

Boka

Neuzina

Cubok paprikaš

Cubok paprikaš naziv je za paprikaš koji se priprema od svinjskih papaka, repova, ušiju, iznutrica i hrskavice. Kuha se na somborskim salašima i danas i još uvijek se pri kolinju posebno ostavljaju papci, uši, rep... za cubok paprikaš. Osnova su svinjski papci, barem dva, koji daju gustinu i jakost ovom paprikašu. Osim od svinjetine, može se kuhati i od prasećeg mesa.

Sastojci:

dva svinjska papka
jedno svinjsko srce
jedan svinjski rep
parče špic rebra
5 srednjih glavica luka
5 srednjih krumpira
3 jušne žlice crvene mljevene paprike
sol po okusu
voda
mast

Priprema:

Luk narezati na sitno i na masnoći lagano pirjati dok ne postane staklast. Dodati izrezane papke, rep, srce izrezano na kocke i izrezana rebra. Sve zajedno još malo pirjati na laganoj vatri da se ne bi uhvatilo na dno šerpe. Poslije nekoliko minuta dodati sitnu papriku i sol, još malo sve pirjati i naliti vodu. Vode se dodaje toliko da bude iznad mesa i ostavi lagano da se kuha. Bit će potrebno oko tri sata kuhanja da se sve lijepo skuha, da papci puste želatin i da paprikaš dobije gustinu.

Na kraju se dodaje na kocke narezan krumpir i kuha dok krumpir ne bude mek. Ako je potrebno, može se dodati još malo vode, ali voditi računa da se poslije toga paprikaš kuha još dvadesetak minuta.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

24. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA

POKROVITELJI

MINISTARSTVO
KULTURE I ŠPORTA
REPUBLIKE HRVATSKE

GRAD
SUBOTICA

PRILIKOSNO
OSIJEKSKA
ŽUPANIJA

POSREDOVANJE IZ OBLASTI
POSREDOVANJE IZ OBLASTI
POSREDOVANJE IZ OBLASTI
POSREDOVANJE IZ OBLASTI
POSREDOVANJE IZ OBLASTI

POSREDOVANJE IZ OBLASTI
POSREDOVANJE IZ OBLASTI
POSREDOVANJE IZ OBLASTI
POSREDOVANJE IZ OBLASTI
POSREDOVANJE IZ OBLASTI

HRVATSKO
NACIJONALNO
VIJEĆE

HRVATSKO
NACIJONALNO
VIJEĆE

HRVATSKO
NACIJONALNO
VIJEĆE

Ulaznica: 350 dinara

Ulaznice u pretprodaji na telefon 063 80 87 836

ŠPORTSKA DVORANA
TEHNIČKE ŠKOLE "IVAN SARIĆ"
U SUBOTICI

29. 09. 2024. u 19.00 h

GENERALNI POKROVITELJ
FESTIVALA

Općina
Kaptol